

Kohútik s červeným hrebienkom KARELSKÁ ROZPRÁVKA

Bol raz jeden brat a sestra. Rodičia im zomreli a deťom zanechali celé svoje imanie — kohúta s červeným hrebienkom. Jedného dňa, keď už v dome nebolo ani omrvinky, povedal brat sestričke:

„Nože choď do komory a pozri, či tam dačo nenájdeš. Náramne som hladný!“

Dievčatko išlo do komory, a tam — prázdno. Vzalo metličku, vymietlo záčin a našlo jedno-jediné zrníčko raži.

Rozhodli sa brat so sestrou, že zrnko zasadia.

Za domom vykopali jamku, vložili do nej zrnko a zasypali zemou.

Zavčas ráno sa šiel brat pozrieť, či zrnko nevzišlo, a čo nevidí: vyrástlo z neho steblo — hrubé ako borovica, vysoké až po samé nebo!

To je zázrak nad zázraky, pomyslel si chlapec. Pozriem sa ja, čo je tam hore! A čo si zaumienil, to aj urobil.

No keď sa vyškríabal až po samé oblaky, vidí, že steblo rastie ešte vyššie.

Chlapec teda zišiel z neho a šiel sa poprechádzať po oblakoch.

Ako sa tak prechádzal, uvidel domček. A keď ho uvidel, nuž aj doň vošiel, a tam v kúte sedí starena, strašná, má iba jedno oko, aj to vypleštené, prenikavé ako jastrab.

Starena sedí, ručným žarnovom čosi melie a koláče, čo jej vyletujú spod kameňa, ukladá do vreca.

Neváha chlapec ani chvíľu. Schytí vrece a podho vnohy.

„Aha, čo som priniesol!“ povedal sestre.

Lenže koláče dlho nevystačili. Jedného dňa čiaľnu brat so sestrou do vreca, a to prázdne! Nemali už čo jesť, a tak sa chlapec rozhodol, že sa znova vyberie hore do oblakov.

„Braček, vezmi aj mňa so sebou!“ povedala sestra.

„Nie, nevezmem,“ odvetil jej brat. „Nebudeš vladať, alebo sa zľakneš stareny, alebo keď uvidíš mlynček, od radosti sa zasmieješ a starena nás zbadá.“

Ale sestra je neodbytná:

„Nezasmiejem sa, ani sa nezľaknem! Zober ma, braček!“

Nuž vzal brat sestru so sebou.

Lenže keď sestra zazrela starenu s jedným okom, roztriasla sa.

„Jój, bojím sa, bojím!“

No brat ju štuch do boka: „Pst, ticho! Ak nás starena začuje, beda nám!“

A starena len krúti rúčkou žarnova a spod neho — zázrak nevídaný, veselý — vyletujú dolky a koláče.

Sestrička sa nezdržala, vyprskla a zasmiala sa:

„Chichichi!“

Starena sa strhla a skríkla:

„Aha! Už vás mám!“

Nato zakúrila do pece a povedala:

„Teraz vás upečiem a zjem! Ty, šuhajko, hybaj na lopatu. Pôjdeš do pece prvý.“

Chlapec si sadol na lopatu, nohami dopredu, zaprel sa, ešte aj ruky vystrel — za ten svet ho starena do pece nevopchá.

Starena sa zlostí:

„Zle si si sadol! Hlava musí byť vpredu.“

A on jej nato:

„Nerozumiem ti, babka! Ale keď mi ukážeš, ako to mám urobiť, porozumiem.“

Čarodejnica si sadla na lopatu, ba ešte sa aj prihrbila, nuž chlapec dlho nerozmýšľa, šup s ňou do pece!

Potešili sa brat i sestra, že sa zachránili, vzali žarnovček a spustili sa po steblo domov.

Oj, ale sa deťom a ich kohútikovi potom žilo. Žarnovček len melie a melie a oni jedia dolky a koláče.

Lenže dopyčul sa o zázračnom žarnovčeku cár. Rozkázal sluhom, tí prišli, vtrhli dnu a sirotám žarnovček vzali.

Rozplakala sa sestra, rozplakal sa brat, iba kohútik vraví:

„Kikirikí! Pôjdem a vezmem cárovi žarnovček!“

A čo si kohútik zaumienil, to aj urobil.

Šiel, šiel, až stretol medveďa. A ten sa pýta:

„Kam ideš, priateľu?“

„K cárovi po žarnovček, čo zobral sirotám!“

„Vezmi aj mňa so sebou!“ zaprosil medveď.

„Vlez mi pod pravé krídlo,“ povedal kohút.

Medveď vliezol kohútovi pod pravé krídlo a ten kráčaľ ďalej.

Šiel, šiel, až stretol vlka.

„Kam ideš, kohút?“

„Idem k cárovi po žarnovček, čo zobral sirotám!“

„Vezmi ma so sebou!“

„Vlez mi pod ľavé krídlo.“

Vliezol vlk kohútovi pod ľavé krídlo a ten šiel ďalej.

Ako tak ide, vidí pri ceste jazierko.

„Kam ideš, kohút?“ spytuje sa jazierko.

„K cárovi po žarnovček, čo zobral úbohým sirotám.“

„Vezmi ma so sebou!“

„Dobre,“ povedal kohút. „Akurát sa mi zmestíš do hrvoľa.“

Kohút vypil jazierko a pobral sa ďalej. Šiel potom ešte týždeň-dva, až došiel k cárovmu domu. Tam si zastal pod oblok a zaspieval:

„Ja, kohút, mám červený hrebienok, a zlý cár ho nemá! Úbohým sirotám zobral žarnovček a ten ho chová!“

Cár sa rozhneval a rozkázal sluhom, aby kohúta vyhnali. Lenže kohút iba čo odskočil nabok a už zase spieva:

„Ja, kohút, mám červený hrebienok, a zlý cár ho nemá! Úbohým sirotám zobral žarnovček a ten ho chová!“

Rozkázal cár sluhom, aby chytili kohúta a hodili ho do stajne divým žrebcom, nech ho rozdupú kopytami. Vykonali sluhovia, čo vykonať mali. No len čo sa kohútik ocitol v maštali, vypustil spod pravého krídla medveďa a bolo po žrebcoch.

Na druhé ráno prišli sluhovia do stajne, otvorili dvere, kohút sa im prešmykol pomedzi nohy, pribehol k cárovmu oknu a zaspieval:

„Ja, kohút, mám červený hrebienok, a cár ho nemá! Žarnovčekom nešťastných sirôt sa napcháva!“

Cár sa ešte väčšmi rozhneval a rozkázal sluhom, aby kohúta hodili do ohrady k divým baranom, nech ho prekolú.

Kohút sa však ani tentoraz nezľakol. Spod ľavého krídla vypustil vlka a bolo po baranoch.

Na druhý deň vošli cárski sluhovia do ohrady, ale kohút sa im pomedzi nohy prešmykol, priletel k cárskemu palácu a zaspieval:

„Ja, kohút, mám červený hrebienok, a zlý cár ho nemá. Žarnovčekom nešťastných sirôt sa napcháva!“

Keď to cár počul, prikázal sluhom rozpáliť do červena najväčší kotol a hodiť doň kohúta.

Znova sluhovia vyplnili cárov rozkaz. Lenže kohút len čo bol v kotle, vypustil zo zobáka vodu a bolo po horúčosti.

„Ja, kohút, mám červený hrebienok, a zlý cár ho nemá! Žarnovčekom nešťastných sirôt sa napcháva!“ zaspieval vzápätí.

Vtedy cár prikázal sluhom, aby kohútika chytili a pripravili mu ho na raňajky.

Chytili sluhovia kohúta. No cár nečaká, kým ho upečú, chmáta po ňom a už ho aj hľce.

„Ja, kohút, mám červený hrebienok, a cár ho nemá! Žarnovčekom nešťastných sirôt sa napcháva!“ zaspieva odrazu kohút v cárovom bruchu.

„Vyjdi si na slobodu, kohútik,“ vraví vyľakaný cár, „a daj mi pokoj! Viac sa ťa už ani nedotknem!“

„Nevyjdem,“ vraví kohút, „kým nevrátiš sirotám, čo si im ukradol.“

A znova zaspieva:

„Ja, kohút, mám červený hrebienok, a cár ho nemá! Žarnovčekom nešťastných sirôt sa napcháva!“

Ľudia stoja, počúvajú, smejú sa z chamtivého cára. Nuž čo tomu ostávalo? Musel sirotám žarnovček vrátiť. Vtedy mu kohút vyskočil z brucha a bežal domov.

Ej, či sa len brat a sestra potešili.

Bodaj by aj nie. Žarnovček im vždy namlel doliek a koláčov do vôle, takže aj oni boli sýti, ba ešte aj druhých bedárov hostili.

Prel. ALEXANDRA ŠUFLIARSKA

Dar k 70. výročiu Veľkého októbra

JÁN TURAN

70. výročie Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, veľké víťazstvo ruských proletárov na čele s Leninom, si pripomína celý svet. Bol to boj za základné práva človeka: právo na život v mieri, právo na prácu, vzdelanie a kultúru, na lepší a krajší život človeka.

Päť rokov po víťazstve revolúcie vznikol Zväz sovietskych socialistických republík, zem veľkého priateľstva mnohých národov a národností. Vtedy viaceré národnosti Sovietskeho zväzu ešte ani nemali svoje písmo, svoje školstvo, svoju literatúru. Dnes má svoju národnú literatúru 78 národov a národností; v toľkých jazykoch čítajú deti knihy v Sovietskom zväze.

Iste ste si všimli, že od septembra sme vo zvýšenej miere uverejňovali rozprávky, poviedky a básne sovietskych spisovateľov. Básne sú zo zborníka sedemdesiatich básnikov všetkých pätnástich republík ZSSR. Teda 70 sovietskych básnikov k 70. výročiu VOSR. To je dar, jeden z knižných darov vydavateľstva Mladé letá všetkým slovenským deťom, ktoré majú rady verše. A veru sú to básne vtipné, krásne i zaujímavé. Veď kto chodí k starkým na prázdniny do púšte, kto pil ťaví čaj? Čal, nie čaj, čaj je naozajstné ťavie mlieko. Kto pasie ovce pod sedemtisícovými horami? Kto sa plaví po moriach na skutočných oceánskych parníkoch? Sovietske deti. Aj o tom sa dočítate v knihe Slniečko nám zostane.

Nie všetky deti sveta môžu chodiť do školy, nie všetky vedia čítať a písať. Mnohé dokonca zomierajú hladom a podvýživou. V tých krajinách sociálna a socialistická revolúcia ešte nezvítazila, ale aj tam vedia o víťazstve revolúcie v Rusku v roku 1917, aj tam poznajú Leninove myšlienky. Vedia, že farba revolúcie je červená. Taká ako krv tých, čo za ňu položili svoje životy.

Sto tulipánov od detí

SAFAR BARNOJEV

Už zas kvitnú tulipány,
u nás sú ich tisíce.
Sto z nich dáme ako vlni
do jedinej kytice.

Potom s nami dlho letí
blýskavý Il obrovský.
Z Taškentu uzbecké deti
nesú kvety do Moskvy.

Prilietame na svitaní,
čoskoro sme na mieste.
Kam nesieme tulipány?
Na Červené námestie.

Kytica boj pripomína,
preto nech je večne mier.
Je to náš dar pre Lenina
od vnúchat a od iskiev.

Prel. JÁN TURAN

Tvoj sviatok

AGNIJA BARTOVÁ

Aby sa skôr dočkali
zajtrajšieho rána,
deti rýchlo pospali,
šli spať bez reptania.

Rozplietli si vrkôčky
malé Moskovčanky,
sniežik ako náročky
znel im z uspávanky.

Ráno vstali na svite,
len čo slnko vyšlo.
V kalendári, pozrite,
červenie sa číslo.

Kým si malí Sibírčania
posadali na sane,
v Moskve znie už odvčas rána
hudba, spev a jasanie.
Aj vy radosť prineste
na Červené námestie!

Ukrajinky, Bielorusky
už si čistia topánky,
všetky majú nové blúzky,
dostali ich od mamky.
Kričia na Moldavanky,
aj tie vstali zaránky.

Na juhu, kde plno malín
ešte vonia na kríku,
od Uhu až po Sachalin,
pri Baku i Baltiku
nesú všetky deti
zástavky a kvetv.

Pod Kaukazom, pri Tbilisi
čiernovlasé Gruzínky
vrkôčiky zaplietli si,
dali si tri pusinky,

oblečené sviatočne
v sprievode sú spoločne.

Pozrite sa na Arménky,
hľadte na Kazašky,
majú biele podkolenky,
nevzali si tašky,
jedna druhej šveholí,
dnes sa nejde do školy.

Na Urale, na Bajkale
veľké deti, aj tie malé
vyšli z vrát i vrátok
sláviť veľký sviatok.
Tiež sa odober
sláviť Október.

O Októbri spieva Neva,
Moskva, Don i Jenisej.
O Októbri Lena spieva,
s ňou sa raduj, s ňou sa smej!

Pozrite sa na Estónky,
Litovky a Lotyšky,
krásne mašle, nové sponky,
balón vzlieta do výšky,
vykročili do mesta,
každá ako nevesta.

V Aščabade, v Alma Ate,
kde zrejú jabĺčka zlaté,
na priezračnej Angare,
aj v horúcej Buchare,
deti spod Ťan Šana
vstali zavčas rána.

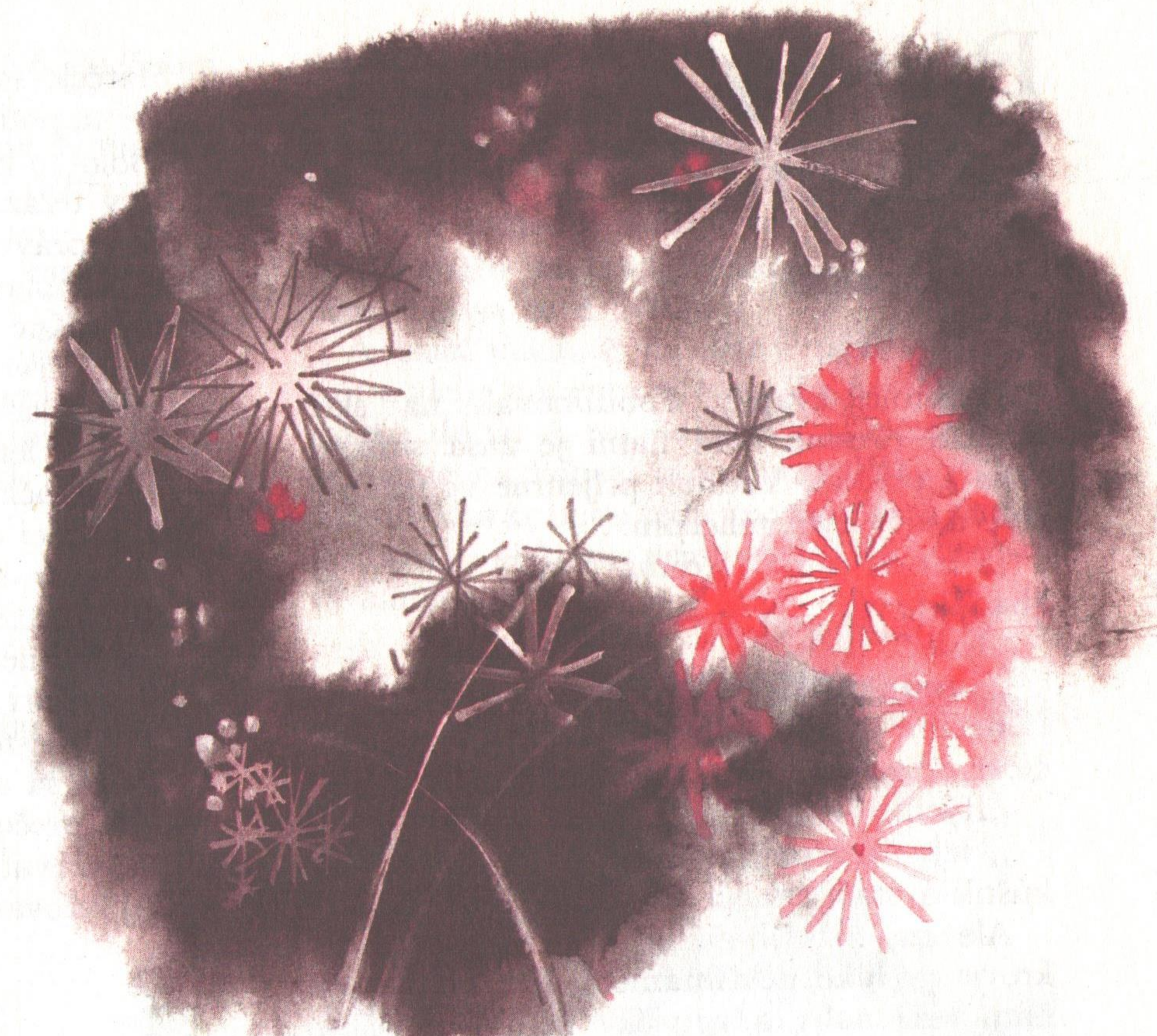
Aj tam, kde sa pasú ovce,
kde ľad udrie o ľadovce,
kde je sneh, púšť, tajga, step,

aj tam, kde sa rodí chlieb,
skoro vstáva sa,
svet sa rozjasá.

Niet na svete sviatok väčší
ako siedmy november.
Každý volá v rodnej reči,
nech je pokoj, nech je mier.
Všetci sú si rovní,
všetci usilovní.

Z iskier budú pionierky,
z pionierok učnice,
z dobrých učníc inžinierky,
sú ich treba tisíce.
Kaťa, Viera, Lena,
smelo do učenia!

Keď raz chlapci veľkí budú,
jedni budú kopať rudu,
z druhých budú piloti,
či námorní kapitáni
morským vetrom ošlahaní,
vždy bude dosť roboty.

Chceš byť pilotom? Tak buď!
Chceš na more? Plávaj!
Daj sa na ďalekú púť.
Chceš stavať dom? Stavaj!

Dnešný sviatok je aj tvoj,
od zástav sa jasní.

Večer bude ohňostroj.
Sláv ten sviatok krásny!

Prel. JÁN TURAN

Dúhový kamienok

SERGEJ KUZIČKIN

Posledné kvapky dobubnovali na skle a dážď prestal. Nad nami je zasa slnkom zaliata obloha. Vzduch príjemne vonia čerstvo nadojeným mliekom.

„Pozrite, dúha... dúha!“ kričí ten, čo ju zbadal prvý.

„Kde?“

„Tam nad kopcom. Utekajme rýchlo!“

Bežíme dolu dedinskou ulicou, bosí, cez čerstvé teplé mláky, preskakujeme priekopy.

„Rýchlejšie, rýchlejšie!“

„Hej, šarvanci, neberte z nej veľa, iba kúšтик a stačí,“ kričí za nami dedo Makar.

Ale my už uháňame cez záhrady, cez krovie, po lúke, nevšímame si, že mokrá tráva nám reže nohy a vetvičky nelútostne šibú tvár.

Dúha! Dúha!

Škriabeme sa do strmého kopca. Kto bude prvý, kto bude prvý? Konečne sme hore. Hurá. Ale kde je dúha? Niet jej. Zmizla. Dožiarila a spadla niekde za les.

„Premenila sa na kvety,“ povedal ktosi sklaman.

Smutne pozeráme na našu dedinu, ktorá z kopca vyzerá ako hračka. A potom sa spúšťame dolu.

Dedo Makar sedí ako vždy na lavičke pred záhradkou.

„Tak čo, zasa ste nedobehli?“ spytuje sa, ale v jeho hlase zaznieva nádej.

„Zasa...“ hádzeme rukami a usádzame sa okolo neho.

„Tak veru... nie každému sa podarí dobehnúť k dúhe,“ vykladá dedo Makar. „Z celej dediny sa to podarilo iba mne.“

„Rozprávaj nám o tom, dedko, rozprávaj,“ nástojčivo prosíme, hoci sme to počuli už nie raz.

Starček sa ako vždy usmieva, ušúfa si cigaretu, potiahne a pomaly začne rozprávať.

„Bolo to dávno. Rôčikov som mal toľko ako vy teraz. Pamätám sa, že som pribehol k dúhe práve vtedy, keď sa rozsypala. Padali z nej rôznofarebné kamienky — červené, žlté, zelené. Kde spadli, tam vyrástol kvietok. Spadol červený kamienok, vyrástol červený kvietok, spadol žltý, vyrástol žltý kvet. Pamätám sa, v letku som chytil jeden kamienok, taký drobučký. Zovrel som ho v dlani a bežal do susednej dediny k dedovi Jermolajovi...“

„A prečo k nemu?“

„Aj on mal taký kamienok. A keď priložíš k sebe kamienky z dvoch rôznych dúh, v tej chvíli zažiarí nová dúha, čarovná, a pod ňou sa zjaví mesto. Čisté, slnečné, zelené...“

„A dá sa na tej dúhe aj sánkovať?“

„Dá, prečo nie.“

„A lyžovať?“

„Aj lyžovať,“ odbíja nás dedo Makar, lebo

už nechce rozprávať o dúhe, ale o slnečnom meste.

„A kto do toho mesta vojde, nikdy nebude smutný, lebo všetci ľudia sú tam dobrí, zlých niet...“

Vždy nám rozpráva o tomto meste, dlho rozpráva a nás to zaujíma.

„Deduško, a prečo si doň nevošiel?“

„Ech,“ vzdychne Makar. „Nezastihol som už deda Jermolaja. Zomrel tri dni predtým. Už ho pochovali. A kde je teraz ten kamienok, to nevie nik.“

„A tvoj je kde, deduško?“

„Mám ho schovaný v kapse, čo nosím na pašu.“

„Neukážeš nám ho?“

„Nie, neukážem. Budete sa ho chcieť dotknúť, vziať do rúk, a čo ak má niekto z vás

deravé ruky? Potom čo? Môj kamienok spadne na zem a zmení sa na kvietok. A ja stále čakám, že azda ešte niekto jeden chytí a potom...“

Až do zotmenia sedíme pri dedovi Makarovi. Domov sa rozchádzame, až keď sa na nebi objavia prvé hviezdy.

A zasa čakáme na letný dážď. Možno zajtra alebo pozajtra sa rozprší a nad kopcom zažiarí dúha. A my sa znova opreteký rozbehneme na kopec, aby sme zastihli dúhu, a dedo Makar bude sedieť na lavičke a čakať. Pošťastí sa niekomu priniesť ešte jeden dúhový kamienok?

Prel. JANA BITTNEROVÁ

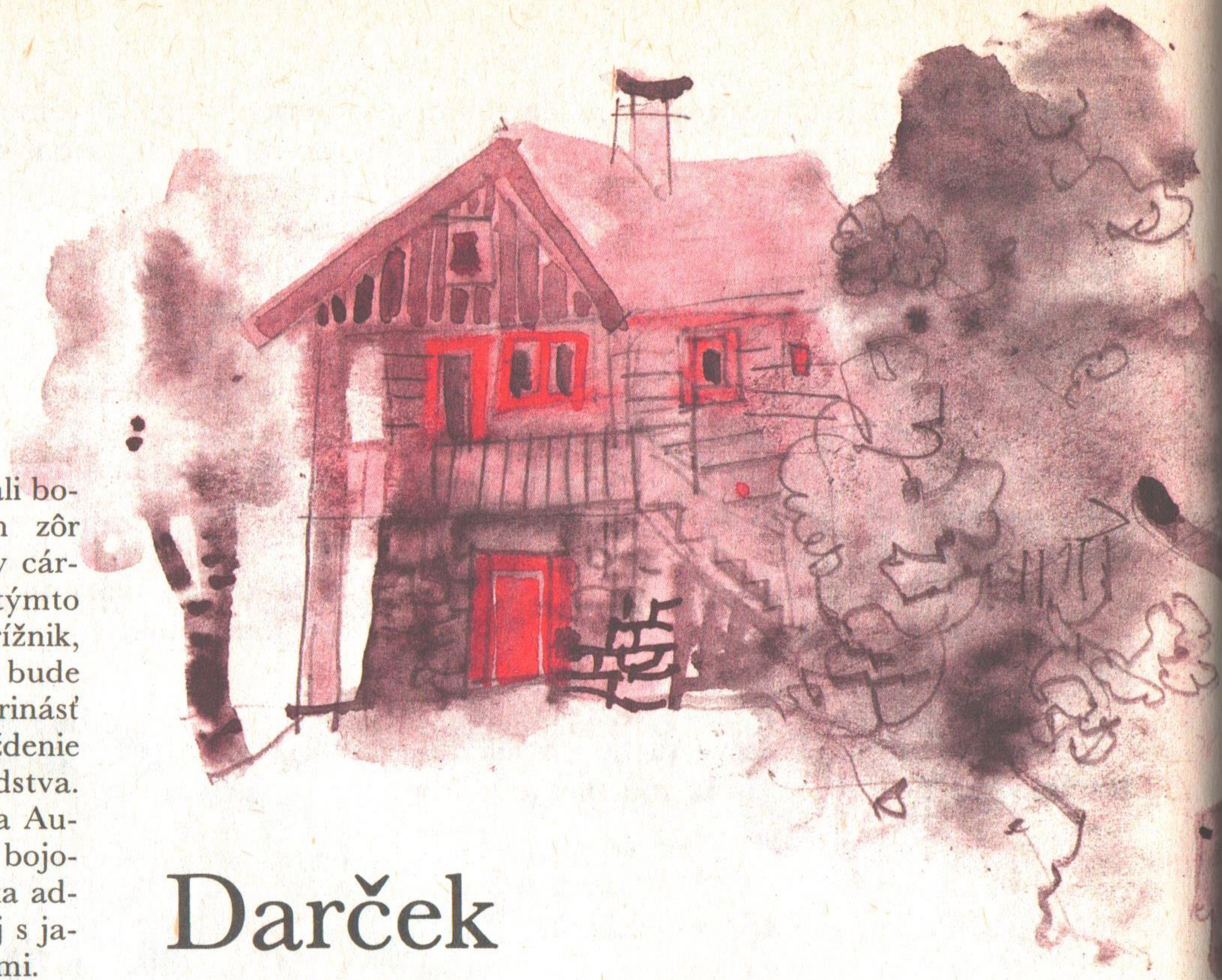

Bohyňa ranných zôr

Starí Rimania pomenovali bohyňu brieždenia, ranných zôr Aurorou. Keď roku 1904 v cárskom Petrohrade nazvali týmto menom nový vojenský krížnik, nikto ani len netušil, že to bude práve táto loď, ktorá o trinásť rokov neskoršie ohlási brieždenie novej epochy v histórii ľudstva. Veď vtedy, roku 1904, bola Aurora iba čerstvo natretým bojovým plavidlom, ktoré cárska admirálita potrebovala na boj s japonskými vojenskými loďami.

Prvá plavba nového krížnika, vyzbrojeného štyridsiatimi delami a tromi vrhačmi torpéd, smerovala teda na východ — do rusko-japonskej vojny. Po niekoľkých mesiacoch je loď vážne poškodená, a tak sa musí stiahnuť do opravárenských dokov. Po oprave — ako vojenská školská loď — podniká ďalšie plavby, počas ktorých jej námorníci nadväzujú tajné styky s ruskými robotníckymi revolucionármi, žijúcimi v cudzine. Pod ich vplyvom si dokonca zakladajú revolučný krúžok.

Keď vypukla prvá svetová vojna, vojna imperialistická, dobyvačná, stáva sa z Aurory znova bojová loď. Roky a bojová činnosť zanechala však na Aurore svoje stopy. Ešte počas vojny, roku 1916, sťahuje sa Aurora do Petrohradu, cárskoho hlavného mesta, na generálnu opravu. A práve vtedy nastáva v jej histórii najslávnejšie obdobie.

Darček

NIKOLAJ BULGAKOV

Pred narodeninami Kaťa odišla k starej mame a bola tam už niekoľko dní. Jej staršia sestra Aňa zostala doma. Aňa odrazu veľmi zatúžila po tom, aby ju odviezli k starej mame, ku Kati. Veľmi. Predtým si s Kaťou vymysleli, že si pod stolom postaví dom, ale nestihli. Aňa si na to spomenula, keď vliezla pod stôl, lebo jej tam spadla ceruzka. Kaťa je však preč.

Aňa sestre ustavične telefonovala a potom chodila za rodičmi a prosíkala, aby ju k nej odviezli. Lenže ani ocko, ani mamka nemali čas a stará mama povedala, že musí upratať, predtým než prídu hostia, a ani ona nemôže prísť po Aňu, ani privieť Kaťu.

Vtedy sa Aňa rozplakala, hodila sa dolu tvárou na diván. Plakala dlho a nahlas, ale aj tak sa jej zdalo, že na tolké utrpenie, ktoré sa navyše vôbec nezmenšuje, je to aj tak málo slz.

„Čo plačeš,“ hovorila jej mamka, „veď zajtra sa celkom iste uvidíte.“

„Zajtra! Ale ja nechcem zajtra!“ odvetila Aňa. „Ja chcem dnes!“

No potom ocko povedal:

„Vieš, Kaťa bude mať onedlho narodeniny. Urob pre ňu nejaký darček. Nakresli jej niečo. Nakresli, ako to bolo, keď ste boli spolu na chate. Ako sa Kaťa učila jazdiť na bicykli. Nakresli psa Divocha. Keď to Kaťa uvidí, hneď si na všetko spomenie. A bude sa jej to páčiť. Okrem teba len ona bude vedieť, o čom sú tie obrázky.“

Aňa zobrala farbičky a začala kresliť. Celkom ju to zaujalo. Bolo jej pritom veselo a čo je hlavné, vôbec si nevedomovala, že Kaťa nie je s ňou. Veď pre ňu chystala darček. A navyše taký, ktorý jej aj tak teraz nemohla ukázať, aby im potom, keď Kaťa bude mať sviatok, bolo obom veselšie a aby to bolo zaujímavejšie.

11. marca 1917 revoluční námorníci je preberajú do svojej moci a pridávajú sa na stranu bolševikov. Odmietajú dokonca príkaz predsedu bružoáznej vlády Kerenského, aby odplávali z Petrohradu. Zostávajú v ňom a na príkaz Vladimíra Iljiča Lenina, vodcu bolševikov, presúvajú sa 6. novembra 1917 k Nikolajevskému mostu na Neve a delá svojej lode obracajú na Zimný palác, sídlo buržoáznej vlády. A potom na druhý deň, 7. novembra, večer o deviatej hodine a pätnástej minúte, vyšľahne z Aurory výstrel.

Veľká októbrová socialistická revolúcia sa v tej chvíli začala.

Po vzniku Zväzu sovietskych socialistických republík stáva sa z Aurory opäť školská loď, na ktorej sa umeniu veliť tentoraz učia chlapi z robotníckych a roľníckych rodín.

Po takmer štyridsiatich rokoch by mala byť Aurora už len múzejným exponátom, ktorý by pripomínal slávnú revolučnú minulosť baltického námorníctva. Ibaže v roku 1941 nemeckí fašisti zákerne prepadli prvý socialistický štát na svete. A tak Aurora znova plní svoje pôvodné poslanie; jej delá hrdinsky bránia mesto na Neve pred fašistickými votrelcami.

A čo je s touto legendárnou loďou dnes?

Vynovená, opravená presne podľa pôvodných plánov, je v Leningrade, v meste, v ktorom ju pred osemdsiatimi tromi rokmi spustili na vodu a v ktorom zohrala takú historickú úlohu.

Kotví presne tam, kde ohlásila brieždenie nového, spravodlivejšieho sveta.

Aurora — bohyňa ranných zôr!

Prel. OLGA ROVENSKÁ

J. D.

Osa

VIKTOR GOLAVKIN

Jednej jasnej májovej nedele sedela rodina — otec, mama, syn a dcéra — pri obede.

„Je dusno,“ vzdychla si dcéra.

Jej brat ihneď vyskočil a dokorán otvoril vetráčik. Potom vyčítavo pozrel cez okno na vrabce, čo smelo a bezočivo vyzobkávali semená z kvetinových debničiek na balkóne.

„Heš!“ povedal a zahnal sa rukou na vrabce.

Tie naňho prešibane zaškúlili, ale ani na um im nezišlo odletieť. Vedeli, že obločné sklo je pre ne spoľahlivou ochranou. Cez vetráčik neraz vleteli pozobať zo stola omrvinky od obeda. A raz zmastili praženicu, čo bola v neprikrytej rajnici.

Slnko prudko svietilo do okna. Dievčatko sa mraštilo od svetla.

Vtom cez otvorený vetráčik vletela osa. Bola veľká, dlhá, zlatistá, pekná, s jemne pretiahnutým driekom. S príčinlivým bzučaním lietala po izbe, sadala si postupne na všetky predmety, niektorých sa len dotkla, okolo niektorých dlho krúžila, akoby ich skúmala, rozhodovala sa, kde si sadnúť.

Dievčatko osie bzučanie znepokojilo, mlčky pozrelo na brata. Jeho pohľad jasne hovoril, že je načase, aby nevolanú návštevníčku vyhnal. Už sa aj zdvihol, ale mama ho zahriakla:

„Nechaj ju!“

„Iste zabľúdila,“ povedal chlapec. „Vyženiem ju a nájde si cestu k svojim.“

„Nie, nie. Ona vždy pozná cestu,“ povedala mama.

„Nie, zabľúdila. Čo by tu hľadala?“ priechil sa syn.

„Označila si cestu, videla som to,“ povedala mama.

Pri pohľade na poletujúcu osu si mama spomenula na svoje chudobné detstvo v povojnovej dedine. Nezvestný otec sa po vojne nečakane vrátil zo zajatia a priviezol so sebou na voze úl s včelami, ktorý cestou domov kúpil od akejsi vdovy. Spolu s otcom stĺkli nový prístrešok pre včely podľa knižky Včelárstvo a čakali, kedy priletí roj. Prezerali starý úl, vyberali rámy s plástmi, na zimu prikrmovali včely cukrom. Mama sama obsluhovala dymák, fúkala dym na rámy, odháňala včely otcovi z tváre a z rúk. Sama hľadala práchnivé drevo do dymáka, sama ho zapalovala. Napokon raz zavisol na jabloni ako čierna bzučiaca guľa dlho očakávaný roj. Priehrstiami ho zbierali z haluze a metličkou zmetali do nového domca. Teraz už mali dva úle. Strúhali drevo na tretí.

V bútlavine starej vysokej lipy za záhradami bolo osie hniezdo. V lete priniesli k stromu dlhý rebrík a vybrali z bútlaviny veľa medu. Osy sa zúrivo rozleteli na všetky strany a neľútostne štípali každého, kto im prišiel do cesty. Potom sa vrátili do bútlaviny. Všetko sa upokojilo. Spolu s otcom zistili, že osy usilovne pracujú, že si začali robiť zásoby na zimu.

Jej deti nič podobné nepoznali, od narodenia bývali v mestskom byte.

Práve vtedy zosadla na garnižu nad oblokom osa, preskúmala okno a niekoľko ráz si označovala okolité predmety. Potom vyletela cez vetráčik von.

„Vidíte, a vy ste sa báli,“ povedala mama.

„Mohla nás poštipať,“ zmaštila sa dcéra.

„Neviem, prečo by vás mala štípať.“

„Môže nás všetkých poštipať, aj teba,“ odvetila dcéra.

„Hovorí sa, že osy a včely môžu uštipnúť iba raz, lebo po uštipnutí zhynú. Čiže poštipu len úhlavného nepriateľa. A kdeže je tu aký

nepriateľ? Nie, my nie sme jej nepriatelia a ona to cíti,“ povedala mama.

Dievčatko malo priateľskú povahu a uľahčene si vydýchlo.

No okolo vetráčika už krúžili dve osy. Jednu poznali. Druhá bola menšia a guľatejšia. Iba mama vedela, že to nie je kamarátka, ale kamarát. Spoločne obleteli označované predmety, no najdlhšie zostali sedieť na garniži, akoby sa o niečom radili.

Potom on odletel, ona ho odprevadila a tíško sa usadila na garniži.

Po obede sa rodina rozišla, každý išiel po svojom a na osu zabudli.

Na druhý deň pri obede zbadali na konzole garniže malú sivú hrčku akoby z baliaceho papiera. Uprostred mala okrúhly otvor. Hľadeli na ňu ako na zázrak. Vtedy vyletela

z otvoru osa a zamierila k vetráčku, no ten bol zavretý. Otvorili ho a osa odletela. Dúfali, že sa ľudí nenaľakala a vráti sa. Mama povedala, aby vetráček nikdy nezatvárali. Veď je to zázrak, že si osa urobila hniezdo v ich byte. Osa často odlietala a vždy sa zasa vracala.

Vonku sa všetko zelenelo, na záhone pod oblokom kvitla čremcha a orgován.

Za deň sa hrča osieho hniezda trojnásobne zväčšila. Čiže osa nielenže sa vonku živila a v hniezde spala, ale aj neúnavne pracovala.

Celá rodina ju teraz sledovala pozornejšie ako televíziu.

Keď si osa rozšírila dom, ohradila ho pevným kruhovým plotom, takže hniezdo teraz pripomínalo ružu s roztvorenými lupenami.

Raz, keď osa nebola doma, zvedavé dievčatko nazrelo do dutiny a uvidelo na dne biele voskové bunky plástov.

„Bude tam aj med?“ spýtalo sa.

„Aj med, aj potomstvo,“ odvetila mama.

„Máme doma osie hniezdo. Osie hniezdo, len si predstavte! To veru nie je dobre. Istotne to nie je dobré znamenie, keď sa v dome zjavujú osie hniezda,“ povedal otec.

„Myslíš, že hniezdo treba zničiť?“ spýtala sa mama.

„No dobre, ale kto sa na to dá?“

„Ja nie,“ povedal inokedy ochotný syn. „Nejako si poradte sami.“ A pozrel na otca.

„Vy ste ju prichýlili, vy si poradte,“ zasomral otec.

„Na nočnom stolíku na bielom obrúsku je plno trusu,“ povedala všímavá dcéra.

„Akého trusu?“

Matka prezrela obrúsok, plný drobných čiernych bodiek. Zmetáčikom ich zmieta na lopatku.

„A čo ste si mysleli, že živé tvory prinášajú iba radosť? Tá nám všetkým narobí len roboty,“ povedal otec.

„To nič,“ ozvala sa mama. „Ja na osy dám pozor.“

„Vari ich ustriehneš? Za chvíľu ich tu bude celý roj,“ hundral otec, pretože najťaž-

šia robota sa vždy ušla jemu.

„Počujte, videli ste už, aby niekde mali osie hniezdo rovno v byte?“ spýtala sa mama.

„Veď to hovorím,“ prikývol otec.

„Nedobre hovoríš,“ namietla mama. „Veď je to vzácnosť! Zázrak! Treba sa z toho tešiť. Spolieha sa na nás živý tvor. Je tam toho, trochu špiny, raz-dva ju odstránime.“

„Nikdy som nepočul, aby sa niekto tešil z osieho hniezda v byte. Zadovážte si ešte aj hadie a ešte väčšmi sa tešte! Skús teraz

nechať na stole šálku čaju, zaváraninu, zákusky alebo kúsok cukru. Osy všetko poodnášajú do svojho hniezda,“ durdil sa otec.

„Nič také sa ešte nestalo a možno sa ani nestane,“ upokojovala ho mama.

Dievčatko náročky nechalo na stole nedopitý pohár sladkého čaju, zaváraninu a všetky maškrtky, aby videlo, čo sa stane.

Nič nezmizlo. Buď si osa z toho brala len po troške, takže to nebolo vidieť, alebo sa tomu taktne vyhýbala.

Zatiaľ všetci nažívali spolu dobre, všetko šlo svojou cestou. Nemali kedy stále na seba pozeráť, chodili do práce, do školy, mali aj iné starosti. No keď prišli domov, hneď upreli pohľad na rastúcu striebistosivú hrču nad oknom.

Vetráček teraz nikdy nezatvárali. Nikto by sa neopovážil prehradiť ose cestu von alebo dnu. Zvykli si na čerstvý vzduch, dokonca na chlad. Ba ani vietor, čo cez vetráček vial dovnútra, im neprekážal.

A vietor bol v meste častým hosťom. Mesto stálo na brehu mora. Pri mori je počasie veľmi premenlivé.

Raz sa prihnal nad mesto zúrivy cyklón. Vietor zavýjal ani uragán.

Obločné sklá drnčali. Od severozápadu sa hnali po nebi tmavé zdrapy mrakov. Do okien šľahal dážď.

Vetráček však ani teraz nezavreli. Osa v tom čase nebola doma, ale čakali ju, báli sa o ňu. Možno prečká nečas niekde pod kríkom. Veď vtákom a hmyzu vietor zvyčajne neublíži. Všetko na svete je akosi spoľahlivo usporiadané: vietor kmáše kríky a stromy, ale tie sa zriedka zlomia, a keď, tak iba staré a suché. Stáva sa, že haluze kmáše hore-dolu, no vtáčatá sa udržia v hniezde. Aj osa, ktorá sa ocitla v nečase, nájde spôsob, ako prežiť. I keď bol hrozný nečas, osa je predsa veľmi rozumná, starostlivá, skúsená. Ak dážď zmyje stopy, rozumná osa sa nezmiatne, nájde svoj vetráček. Pre ňu je vetráček vždy otvorený. V celom meste teraz jednoducho niet iného otvoreného vetráčka.

Čakali ju. Na noc nechali zažaté svetlo.

Svetlo ju upúta, ukáže jej cestu, veď hmyz obyčajne letí za svetlom.

Nad ránom vietor utíchol. Cez noc vysilené stromy dychtivo vpíjali slnko. Osa sa však nevracala. Možno si ešte odpočinie, priletí, vráti sa.

Nevrátila sa. Nevedno, čo sa s ňou stalo, aké nešťastie ju postihlo.

Osie hniezdo, striebřistý domček s voskovými plástami na dne, tichučko visí nad oblokom dodnes.

Nie je okolo neho nijaký trus, nikto v byte nešpiní. No nikoho to neteší.

Prel. ELENA LINZBOTHOVÁ

Náš kamarát Čipko

Tretia časť

ANTON HYKISCH

Ako sa Romankovmu otcovi zdivelo auto

V ten večer bol doma stav ohrozenia. Romankov otec sa mračil. S nechutou súkal do seba halušky s bryndzou. Romanko aj mama vedeli, že je zle. Keď otcovi nechutia halušky s bryndzou, sme v stave ohrozenia, vravela mama.

„Čo je to stav ohrozenia, oco?“ natiahol sa dôverčivo Roman spoza taniera s haluškami.

„Prečo sa ten chlapec stále pýta na hlúposti?“ zápasil otecko s kusom halušky v ústach a vyčítavo sa pozrel na mamu. „Myslíte si, že nemám iné starosti?“

„Akéže starosti má náš milovaný ocinko?“ pritúlila sa mama k otcovi a jemne odtisla tanier s ohrdenými haluškami.

„Dnes som na dopravnom inšpektoráte vysolil sto korún za pokutu.“

Mama splasla rukami.

„Buď rada, že iba toľko,“ pokračoval oco. „Lebo som sa s nimi začal hádať. Vraj som s našim autom na križovatke za mostom prešiel na červenú.“

„To sa môže stať každému,“ zapišťal Romanko zhovievavo.

„Lenže ja som vraj prešiel križovatku na červenú pred dvoma týždňami v sobotu dopoludnia o jedenásť dvadsať.“

Mama vyskočila.

„Pred dvoma týždňami? Veď

vtedy si bol chorý. Strašne ťa bolela zlatá žila. Auto sme ani nevytiahli z garáže.“

„Mami, čo sa znervózňujete? Ak má ocinko zlato, môžeme zaplatiť aj desať pokút.“

„Roman, ja ti takú fúknem...“

„Nie je to dáky omyl?“

„Nie,“ zasyčal otec. „Ukázali

že na tej fotografii musel byť viditeľný aj vodič. Ktože sedel za volantom nášho auta vtedy v sobotu, keď si ty skuvíňal doma v posteli?“

Hlava rodiny, čiže inžinier Milan Laciak, sa zúbožene chytil za hlavu. Roztrasenou rukou sa natiahol k svojej žene Elene.

„Počúvaj dobre, Elena,“ naklonil sa a pokračoval pošepky, aby to Roman nepočul. „Za volantom nášho auta nesedel nikto.“

Mama si poklepkala po čele, akože otec je šiši, ale Romankov otec sa bezmocne sklátil, temer mu hlava vpadla do nedojedených halušiek.

„Nikto?“

„Veď práve o to ide. Nikto...“

Roman sa potichu spustil z kuchynskej stoličky, starostlivo pohrabal zvyšok halušiek na kopy a vytratil sa do svojej izby. Čipko ho čakal na polici s hračkami, vedľa modelu ferrari formuly jeden.

V kuchyni trčali zúbožení rodičia. Roman počul otcove výkriky: „Neopúšťaj ma, Elenka!... Mne asi načisto šibe! Nielen mne... Toho službukonajúceho príslušníka z križovatky odviezli na psychiatrické vyšetrenie. Zaprisahával sa náčelníkovi, že videl, ako sa naše auto rúti cez križovatku bez vodiča. Ako príznak!... Elenka... vodu...!“

Roman sa už nevedel zdržať, nahlas sa rozosmial a priložil si Čipka k uchu. Čipko sa smial s ním, akoby cvrlikala futbalová jedenástka svrčkov.

Dospelí zrejme mnohé veci nikdy nepochopia. Nemajú dosť fantázie. Alebo vyšetrujú ako detektívi. Zbytočne.

„Romanko,“ vošla mama potichu. „Oco od vysilenia zaspal.“ Pohladkala chlapčeka po hlave.

„Vtedy v sobotu doobeda ste sa predsa bicyklovali s Vadimom pred garážou.“ Roman prikývol. „Dala som ti kľúče od garáže, aby si si vybral bicykel. Rozpaľtaj sa! Neprišiel niekto, nevytiahol naše auto z garáže?“

„Nie,“ odvetil Roman. „Auto stálo zamknuté, zaradená rýchlosť, aby sa nedalo pohnúť. Otcov štýl, chápeš?“

„Chápem,“ vzdychla si mama. „Ale potom naozaj ničomu nerozumiem. Čo je, čo sa usmievaš?“

Mama začala nahlas premýšľať. Vraj sa dobre pamätá. Roman s Vadimom prišli z garáže domov pred jedenástou. Ešte nemala obed a dala im chleby s bryndzou a redkovkou. Kľúče Roman odovzdal mame. Ešte sa išla presvedčiť, či deti garáž dobre zamkli.

„Všetko bolo predsa v poriadku,“ šepkala si mama. „Vadim odišiel domov a ty si sa vypýtal ešte na chvíľu von sa hrať, kým dovarím obed.“

Roman prikývol. Pravdaže, všetko bolo tak. A predsa inak. Vďaka kamarátovi Čipkovi.

Keď sa Roman v tú sobotu po druhýkrát vybral sám pred garáž, stískal v hrsti Čipka. Už dávno sme sa nezminia-tu-rizovali, kamarát. To je nuda. Roman sa poobzeral a učupil sa v rohu, kde sa lomí rad garáží na dvoje. Čipko vykrikuje:

„Nechceš sa povoziť autom?“

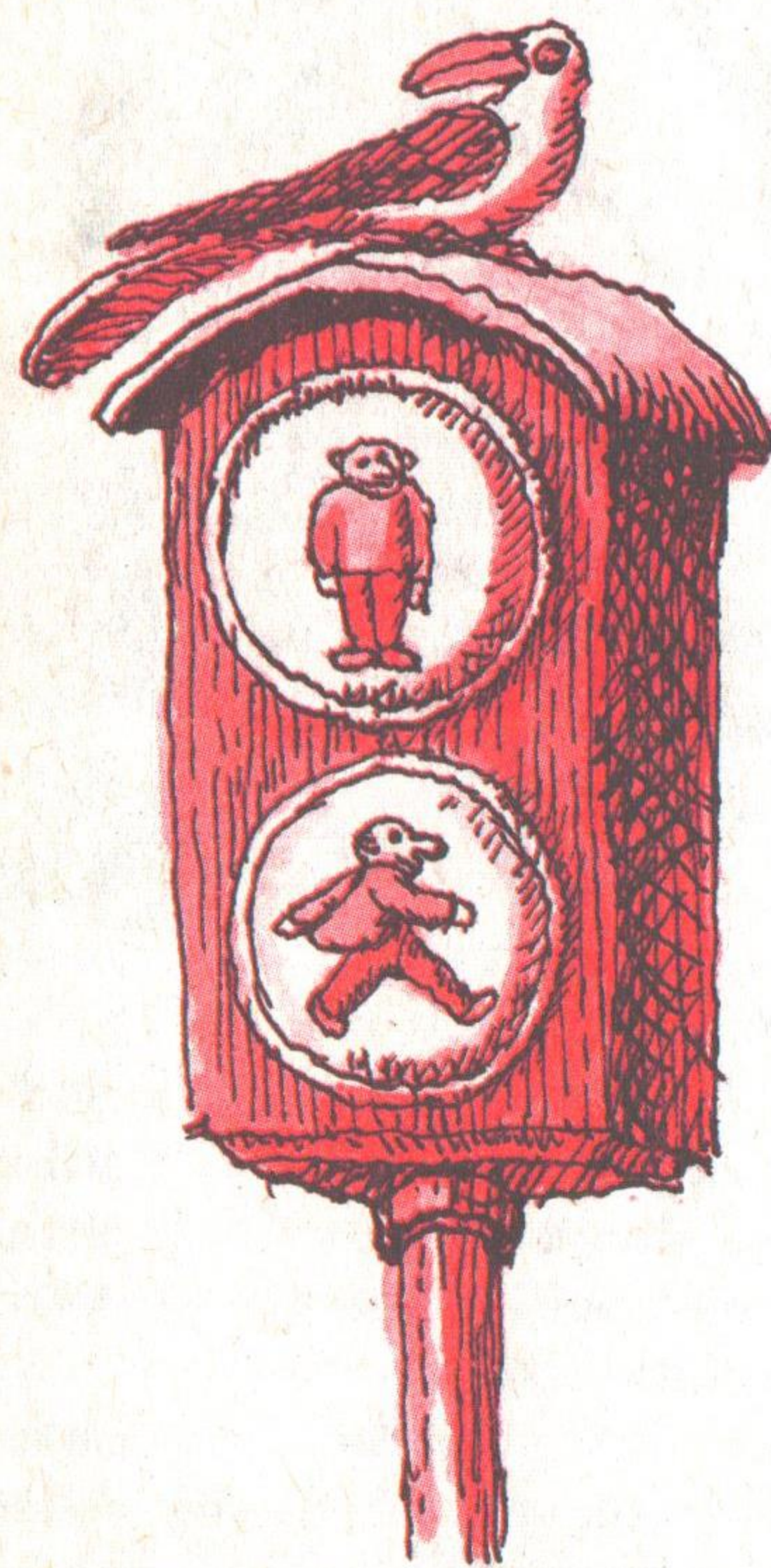
„Zbláznil si sa, Čipko?“

„Nezbláznil som sa. Vari si nepočul o autách, ktoré riadia moji priatelia? Mikroprocesory? Stačí tvoje slovo, kamarát, a Čipko všetko zariadi.“

„Ale čo naši? V telke som videl, ako dvaja ukradli auto a potom havarovali.“

„To boli dospeláci. Nezminia-turizovaní. Nám sa to nemôže stať, Romanko. Máme pevný program. Bezpečnú trasu. Si pod ochranou Čipkovcov.“

A tak Roman spustil Čipkove čarovné slová:

„Federiko Fadžin, Masatoši Šima,“ zadržal dych a tuho myslel na to, ako sa zmenšuje. Z diaľky sa blížil kočík a za ním pani Gáfriková. Klopkala na podpätkoch ako Čerešnička. „Rýchlejšie,“ trpol Romanko, lebo pani Gáfriková sa zosype, keď uvidí, ako sa Romanko scvrkáva na úroveň jej palca na nohe. „Uf, Vinnetou, ale mi odlahlo!“ Oprel sa o balvan pred sebou, ktorý sa pani Gáfrikovej zdal iba ako kúsoček štrku.

„Stihli sme to,“ povedal Čipko a vzal Romanka za ruku. Preliezli škáročkou vetracej lišty do garáže. Zsvietili si. Čipko sa pohral so zámkom. O chvíľu sa dvere garáže poslušne otvorili.

Najskvelejšia bola výprava dovnútra auta. Čipko sa chcel cez bublinu ostrekovača vteperiť do plastického tunela. „To by sme sa dostali do veľikánskeho jazera s vodou, Čipko. Musíme sa prebiť cez mreže nasávania vzduchu.“ A tak sa predierali tajomnými jaskyňami. Konečne sa dostali do pralesa farebných stromov. „Veď sú to drôty elektriky pod prístrojovou doskou,“ spomenul si Roman a radostne poskočil po rúčke volantu. „Ako chceš riadiť auto, Čipko? Nemám sa od-minia...?“

„Ani nápad, kamarát! Nechaj to na mňa. Kde je tu motor? Vzadu?... Čudné... Ale prekážky nás nezlomia. Čipkovia dokážu rozkrútiť aj škodovku!“

O chvíľu auto inžiniera Laciaka radostne zakašlalo a motor sa rozbehol.

„Len počúvaj ten krásny zvuk. A všimni si, nevidieť výfukové plyny. Len Čipko dokáže, aby motorček papkal, ako je to najzdravšie. A spotreba bude taká maličká, že tvoj oco vôbec nič nezbadá. Uvidíš!“

Všetko bolo ako sen. Auto poslušne bzučalo pred garážou. Dvere na garáži sa zatvorili. Škodovka vyrazila známou trasou do stredu mesta. Na prístrojovej doske nadšene tleskal Romanko. Sedel na úžľabine nad tachometrom a pozoroval obrovské domy a zábradlia. Čipko si podal ruky s niekoľkými drôťmi pod volantom a všetko sa šmýkalo ako po májovej bryndzi.

Další beh udalostí si už, deti i dospeláci, ľahko domyslíte. S prechodom na červenú to bolo takto: Roman sa začal tak smiať nad ľuďmi, čo sa s hrôzou chytali za hlavy, keď zazreli auto bez vodiča, že dostal záchvat smiechu. Smiech preskočil aj na Čipka, len na chvíľočku sa odtiahol od jedného kontaktu. Našťastie, nič sa nestalo. Škodovka s Romankom a Čipkom na palube poľahky prebehla určenú cestu. Bez škrabnutia, bez nehody sa dostala do garáže. Čipko sa postaral o všetky zámky.

O chvíľu zazreli, ako sa pani Gáfriková vracia s kočíkom a revúcou Evičkou. Chudera mamička netušila, že malá Evička kričí, lebo jej štekli vlasy naši dvaja lapajú. Vtúlili sa do kočíka, aby boli rýchlejšie doma.

Roman sa stihol odminiaturizovať na medziposchodí v kabínke, kde teta Dada odkladá metly a zmetáky. Kamarát Čipko poslušne čušal v Romankovej znova veľikánskej dlani.

„Ticho, ocko sa zle cíti,“ šepkala vtedy mama vo dverách. Roman mal roztrasené kolená a Čipko sa márne hniezdil v jeho dlani. To bola sobota, panečku? A všetko sa dobre skončilo.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE PETER KLÚČIK

Lesní majstri

NIKOLAJ SLADKOV

Nadišiel čas, keď si malá veverička musela nájsť zamestnanie, lebo ani v lese sa nedá žiť bez práce. Čo si však vybrať?

„Hej, ďateľ, ty čo robíš?“

„Liečim stromy,“ odvetil ďateľ. „Od rána do večera ich preklepkávam zobákom.“

„Na takúto prácu mám krátky nos!“ Ľútosťivo povedala veverička.

„A ty, jazvec, čo robíš?“

„Ryjem v zemi tunely!“ odvetil jazvec.

„Tebe je hej, keď máš laby ako lopaty! Ale čo ja? Opýtam sa radšej drozda!“

„Ja som murár,“ zapískal spevavý drozd. „Stále si omietam hniezdo, aby bolo pevné!“

„Šikulka,“ vraví ľútosťivo veverička. „Také niečo by som ja veru nedokázala.“

A osloví ondatru.

„Čo robíš, ondatra?“

„Staviam domy.“

„A ty, pavúk? Ty vieš čo?“

„Ja viem tkať.“

„Ja by som to robila tiež, keby som mala

osem nôh a osem očí. Idem sa radšej poradiť s potápkou!“

„Ja sa potápam,“ začvirikala potáпка a bez dlhých rečí skočila do vody.

„To nie je nič pre mňa!“ zľakla sa veverička. „Veď je neviem plávať! Diviak, a ty čo robíš?“

„Oriem,“ zakrochkal diviak. „Preorávam v lese zem!“

„Ani na jedno z týchto zamestnaní nemám dosť síl ani rozumu!“ smúti veverička. „Azda mi poradiš ty, bobor, čo mám robiť?“

„Ja som majster na všetko! Ryjem nory, oblepujem ich hlinou, staviam priehrady, potápam sa, váľam stromy. Ja môžem robiť všetko. Len huby nezberám.“

„Vidíš, to je ono!“ potešila sa veverička. „Nasuším si huby a tak prezimujem. Táto práca sa mi páči, aj síl mám na ňu dosť!“

Prel. BRANISLAV CHOVAN

Džbán a kura

JURIJ SAHAKIAN

Spadlo kura do džbánika,
chveje sa a nahlas vzlyká:
„Prehltlo ma bruchaté,
zomrieť ma tu necháte?“

Džbán sa smeje: „Chu-chu-chu!
Tuším prasknem od smiechu!
Čo by som aj naveky žil,
muče by som neublížil!
Nože, ľudia, poďte sem,
kým od smiechu nepuknem!“

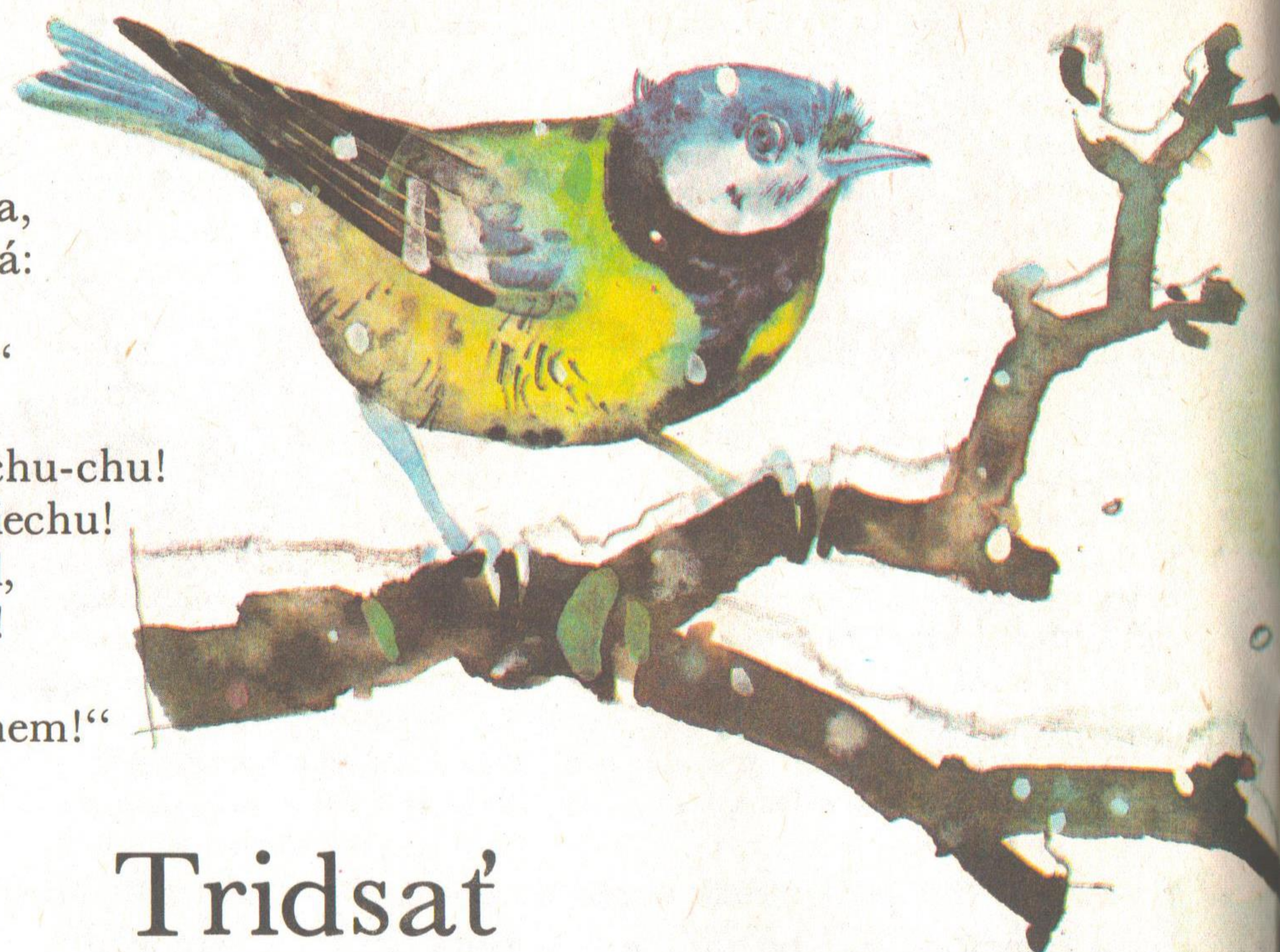

Vinovatý kameň

RYHOR BARADULIN

Kto len povie mojej mame,
načo ten krik, načo hnev?
To mi z dlane
hlúpy kameň
dáko krivo vyletel.
No a kameň doletí
ta, kde nie sú rolety...

20

Tridsať zrníčok

JEVGENIJ NOSOV

V noci na mokré stromy napadal sneh. Potom primrzlo, takže sneh, ktorý sa ešte pevnejšie uchytil na konároch, vyzeral ako cukrová vata.

Priletela sýkorka a márne sa pokúšala rozčobať námrazu. Ustarostene sa poobzerala, akoby sa pýtala: „A čo teraz?“

Otvoril som vetracie okienko, na dvojité rami som upevnil pravítko a na každý centimeter som položil jedno konopné semienko. Prvé zrnko bolo ešte v záhrade, zrníčko na čísle tridsať už v mojej izbe.

Sýkorka všetko videla, ale dlho sa neodvážila zletieť na okno. Nakoniec to predsa len urobila. Uchytila prvé zrnko a odniesla si ho na konár. Šikovne vyčobla z tvrdej šupky jadierko a zhltna ho. Všetko sa dobre skončilo. Sýkorka teda vyčkala vhodnú chvíľu a vzala si zrnko číslo dva...

Sedel som pri stole, pracoval a občas som sa pozrel na sýkorku.

Stále sa ešte bála. Nepokojne nazerala do okienka, ale centimeter po centimetri sa pohybovala po pravítku, ktoré odmeriavalo jej osud.

„Skúsím si zobrať ešte jedno zrníčko!“

Vzápätí, vylakaná zvukom vlastných krídel, letela na strom s ďalším semienkom.

„Môžem ešte jedno?“

Zostalo už len posledné zrnko. Ležalo na samom konci pravítka. Ach, ako to bolo ďaleko a ako sa sýkorka bála ísť poň!

So zatajeným dychom a napätými krídlami prikradla sa na koniec pravítka a ocitla sa v mojej izbe. Bojazlivo, ale

Leňochove výhovorky

MAVDŽUDA CHAKIMOVOVÁ

Už dosť hladím do zošita
s ušami a chybami.
Mňa sa večne smola chytá,
pevná vôľa chýba mi.

Hovorím si, zažiar v škole,
k úlohám sa ešte vráť!
No niet síl a nieto vôle.
A keď nieto, kdeže vziať?

Sám sa priviazať mám k stolu,
mám sám seba potrestať?
Nemám takú pevnú vôľu!
Ak tej niet, tak kde ju vziať?

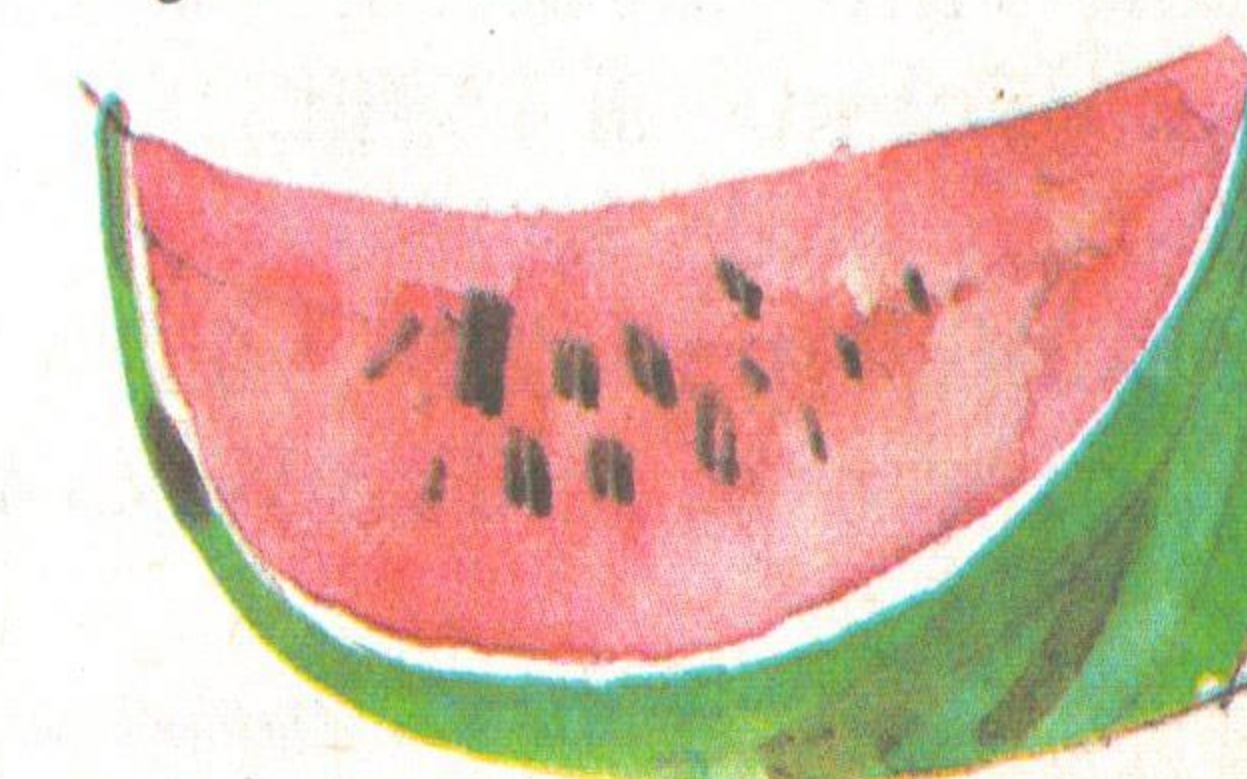
Hádanka

MUZAFAR ALIMBAJEV

Kabátiky pásikavé,
brušká okruhlasté.
Tým brucháčom v horúčave
pupok najviac rastie.

(Melóny)

Prel. JÁN TURAN

21

Štyri slnká

SUREN MURADIAN

Napadlo raz Igorovi,
že uprostred divých hôr
nakreslí si rozprávkový
veľký dom a pri ňom dvor.

Nad skalnatú strmú stenu
v modrej jasnej výšave
kreslil guľu rozžiarenú,
veľké slnko žeravé.

Aby bol dom plný svetla —
inak by sa veru bál —
v štyroch múroch štyri okná
Igor ešte prerúbal.

A k tým oknám nad obzor
dokreslil tri veľké slnká.
Aby boli štyri vedno:
do každého okna jedno
nech mu svieti z divých hôr.

Hádanka

MUZAFAR ALIMBAJEV

Koník-poník s väčším koníkom,
nie a nie vám postáť pri nikom.
Hoci oddýchnuť si túžia,
kamarátsky stále krúžia,
koník-poník i ten väčší sám.
Tik-tak, načúvaj ich kopýtkam!

(Hodinové ručičky)

zvedavo si prezerala pre ňu neznámy svet. Ohromili ju
najmä živé kvety a letné teplo, ktoré jej príjemne hrialo
premrznuté labky.

„Ty tu bývaš?“

„Áno.“

„A prečo tu nie je sneh?“

Namiesto odpovede som otočil vypínačom. Pod stropom
zažiarila matná guľa tienidla.

„Slnko!“ začudovala sa sýkorka. „A to je čo?“ poobzerala
sa okolo seba.

„To všetko sú knihy.“

„A na čo sú?“

„Naučili nás zapaľovať toto slnko, pestovať tieto kvety i tie
stromy, po ktorých skáčeš, a ešte všeličo iné. A naučili nás aj
sypať konopné semienka.“

„To je dobre. A ty vôbec nie si strašný. Kto si?“

„Som človek.“

„Čo je to človek?“

Ťažko sa to vysvetľuje, ale povedal som:

„Vidíš tú nitku? Je privityzaná k okienku...“

Sýkorka sa vystrašene obzrela.

„Neboj sa. Neurobím to. Tomu my hovoríme — človek.“

„Môžem teda zjesť aj posledné zrnko?“

„Pravdaže. Chcem, aby si ku mne priletela každý deň. Ty
ma budeš navštevovať a ja budem pracovať. Súhlasíš?“

„Súhlasím. A čo je to vlastne práca?“

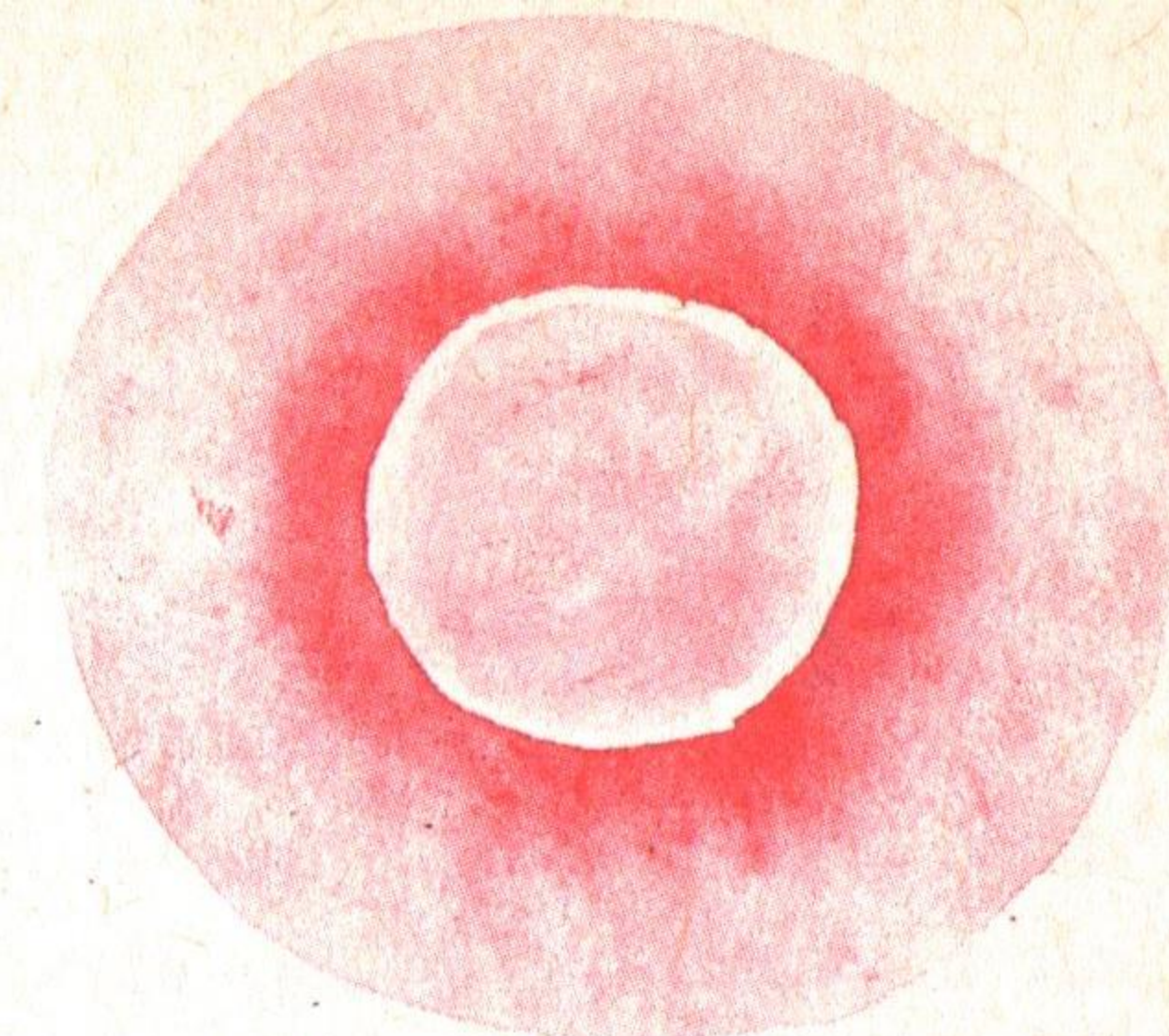
„Povinnosť každého človeka. Bez nej to nejde. Každý
musí niečo robiť. Len tak môžu ľudia navzájom žiť.“

„A ako ty pracuješ?“

„Píšem knihu. Takú, aby každý, kto si ju prečíta, položil
na svoje okno tridsať zrníčok...“

No zdá sa, že sýkorka ma už nepočúva. Labkami si
prichytila zrníčko a dôverčivo doň ťobká na konci pravítka.

Prel. KVETA ŠTVRTECKÁ

V lete

KAJUM TANGRYKULIJEV

V horúcich dňoch júna
je nám sveta žiť.
Nevieme sa chladnej
vody nabažiť.

V rozpálenom piesku
postáť nedá sa.
Spod nôh žiari piesok,
z neba belasá,
preto priamo
v behu
dolu hlavou
z brehu.

V našom kanále je
voda studená,
na vrchu, aj keď sa
nohou dotkneš dna.

Rýchlo von sa zohriať
behom na kopec.
Voda ako ľad je,
slnko ako pec.
A potom zas
v behu
dolu hlavou
z brehu.

Prel. JÁN TURAN

Fomka a Ňutka

SERGEJ ALEXEJEV

Fomka si nedal poradiť. Po prvý raz neposlúchol Ňutku...

Roľníci z dediny Kašino postavili elektrárňu. Stavali ju svorne všetci spolu. Bola iba malá, ale prvá v tých miestach.

„Prvá!“ jasali roľníci. „A postavili sme si ju vlastnými rukami! Aha, týmito!“

Na otvorenie elektrárne pozvali Kašinčania Vladimíra Iljiča Lenina. Vladimír Iljič pozvanie prijal a vybral sa do Kašina s Nadeždou Konstantinovnou Krupskou.

„Ktovie, na čom prídu?“ uvažoval Fomka. „Nebodaj po nich pošlú voz.“

„Voz!“ uškrnula sa Ňutka a pozrela na Fomku. „Prídu autom.“

A naozaj. Hostia prišli autom.

V Kašine ich netrpezlivo čakali a vítali hudbou.

„Teraz zahrajú Internacionálu,“ povedala Ňutka.

A naozaj. Zahrali Internacionálu.

Ňutka vedela všetko. Bola staršia ako Fomka, rozumnejšia, bystrejšia. Fomka ju vo všetkom počúvol a chodil za ňou ako psík.

„Teraz ich zavedú do chalupy,“ vysvetľuje Ňutka.

A opäť sa nemýlila. Hostí zaviedli do domu. Bola neskorá jeseň, dobre im padlo zohriať sa i ochutnať z pripraveného pohostenia.

Okolo domu sa zbehli deti. Čakajú, kedy

vyjde Lenin, a sú zvedavé, kto to s ním do Kašina prišiel. No po ulici ide človek, cez plece má prehodenú skrinku a v ruke trojnožku.

„Oj, to bude dačo!“ zašepkala Ňutka Fomkovi do ucha. Fomka sa pozerá na Ňutku: čo to vlastne bude?

„Fotograf prišiel,“ oznámila mu Ňutka.

A naozaj. Z mesta Volokolamska prišiel fotografista. Podišiel k chalupe a začal rozkladať trojnožku. Deti si idú oči vyočiť. Také niečo ešte nikdy nevideli. Lenže Ňutka sa už fotografovala. Chodievala do Volokolamska.

„Keď bude fotografovať,“ radí Ňutka kamarátovi, „usiluj sa postaviť do prvého radu,

čo najbližšie k fotografovi, aby ťa nikto nezakryl.“

Fomka prikyvuje: vraj, pravdaže, ako inak, všetko pochopil.

„Neponáhľaj sa, vyčkaj,“ pokračuje Ňutka, „nech si najprv sadnú ostatní.“

Vladimír Iljič sa nerád fotografoval, no teraz súhlasil.

„Ale všetci spolu,“ vraví roľníkom. „Podme, celá skupina!“

Kašinčania priniesli lavičky a sadli si. Medzi nich sa tisli aj deti.

„Idete ho!“ odháňali ich roľníci.

„Prečo?“ povedal Vladimír Iljič. „Nech zostanú.“ Deti sa vrhli k Vladimírovi Iljičovi a usilovali sa sadnúť si k nemu čo najbližšie. Aj Fomka sa rozbehol.

„Stoj, nebež!“ šklbla svojho kamaráta Ňutka.

Fomka neposlúchol, nevydržal a spolu s ostatnými deťmi sa vopchal do spoločnej hĺby.

Ňutka vyčkala, potom sa vážne usadila úplne vpredu na najviditeľnejšom mieste.

„Pozor!“ zakričal fotografista. „Jeden, dva, teraz! Hotovo.“

Vladimír Iljič sa zdržal v Kašine až do večera. Pochodil dedinu, prehovoril na roľníckom zhromaždení a pozrel si, ako sa zapálilo elektrické svetlo.

„To je zázrak, naozaj zázrak!“ nadchýnal sa elektrárňou. „Skvelý príklad. Vidíte, čo to znamená, keď sa ľudia spoločne pustia do práce. V tom je obrovská sila.“

„Schvaľuje to,“ šepkali si roľníci. „Veď je to naozaj tak. Keď sa ľudia spoja, dokážu všeličo.“

Vladimír Iljič sa rozlúčil s roľníkmi, zaželel im veľa úspechov a odišiel.

Odišiel aj fotografista, no o niekoľko dní poslal fotografiu.

Roľníci sa zišli a prezerali ju. Bola výborná, jasná, zreteľná. Tu sedí Vladimír Iljič, hneď vedľa neho Nadežda Konstantinovna a tu, hľa, dedo Kurko, tu Rodionov, Semionov, starénka Kaškinová a všetci ostatní. Aha, a tu sú deti, všetky spolu vedľa seba. Je ich veľa. Ani ich neporátaš.

Každý hľadá na fotografii seba, aj Ňutka.

„Tak ja by som mala byť na najviditeľnejšom, na hlavnom mieste,“ uvažuje.

No darmo pozerá, nie je tam. Iba kúsok šatôčky trčí na okraji. Ňutka sa na fotografiu nedostala.

Ale Fomka na nej je. Sedí celkom v strede, len otcova čiapka sa mu trochu zošmykla na oči. Nestihol si ju v tej rýchlosti napraviť.

Neposlúchol Fomka Ňutku. Chcel byť s ostatnými a nepomýlil sa. Urobil dobre.

Prel. ALICA SLOBODNÍKOVÁ

Nevedko a jeho tvorca

Nikolaj Nosov

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Blahorečím náhode, že mi pred vyše tridsiatimi rokmi vydavateľstvo Mladé letá ponúklo na preklad knihu Nikolaja Nosova Nevedkove dobrodružstvá a neskôr aj pokračovanie Nevedko v Slniečnom meste. Bola to príležitosť, o akej sníva každý prekladateľ: skvelé dielo, pri preklade ktorého sa i sám zabáva, i čitatelia ho prijímajú za svoje. Rozprávkový román. Veselé putovanie podarených malých ľudkov-kratuľkov, ktorí majú utešené kratuľkovské mená: Nevedko, Vševedko, Ponáhľajko, Tratiletko, Vrčiak, Mlčiak, Modroočka, Vrtieľka, Gombička, Šalvia... Koľko som si len natrbovala hlavu, kým som natrafila na primerané slovenské znenie tých podarených kratuľkovských mien: Neznajka, Znajka, Ťubik, Toropyžka, Rasteriajka, Smekajlo... Preklad knihy bol v pravom zmysle slova tvorbou i dobrodružstvom, lebo aj okrem mien bolo treba všeličo prispôbovať a priam transponovať do našich pomerov a situácií, inak by sa bol z diela vytratil zmysel i šarm.

No ako sa knihe potešili naši

čitelia! A to nielen malí, ale aj väčší, ba i celkom dospelí. Lebo spisovateľ Nosov zobrazil v kratuľkovskom svete nielen detské typy s charakteristickými detskými neresťami, ako je chvastúnstvo, zbabelosť, parádivosť, nechť k umývaniu, ale s láskavým smiechom zobrazil aj dospelých. Koľko len iskrivej irónie je v postave kratuľkovského básnika Rubínika, alebo maliara Tubôčku, alebo spisovateľa Mudrlíka, ktorý zbiera životný materiál pomocou smiešneho nahrávacieho prístroja mrmlofónu!

Najlepším dôkazom, ako spisovateľ Nosov utrafil do nôty malým čitateľom, je fakt, že kniha Nevedkove dobrodružstvá vyšla na Slovensku už sedemkrát (prvé vydanie roku 1957). Hádám by sme ani nenašli mladého čitateľa, ktorý by ju nepoznal.

V polovici šesťdesiatych rokov som sa dostala do Sovietskeho zväzu ako členka spisovateľskej delegácie a vyslovila som želanie stretnúť sa s Nikolajom Nosovom. Išli sme k nemu spoločne s literárnym kritikom dr. Jánom Poliakom.

Privítal nás vo svojom skromnom moskovskom byte. Pri našom rozhovore zaznieval spoza dverí živý detský hlas; to behal po byte spisovateľov vnúčik Igor, hrdina budúcej utešenej knižky *Môj priateľ Igor* (vyšla v Mladých letách roku 1982).

Stretnutie s Nikolajom Nosovom bolo pre mňa prekvapením. Ponižší chudorľavý muž okolo päťdesiatky, úzka podlhovastá tvár, plavé vlasy — zjav naskrze nenápadný. Povaha a správanie napodiv plaché, skoro až zakríknuté. Pravý opak veselých a rozmarných knižiek, ktoré už vtedy poznal celý svet. Spisovateľ nám ukázal desiatky Nevedkov v rozličných jazykoch sveta. (V Japonsku nazvali podľa Nevedka dokonca aj detskú cukráreň.)

Dojímavý bol pohľad na slávneho

autora v jeho skromnom prostredí. Akoby všetku iskrivosť a humorný jas svojho ducha vložil do svojho diela, takže mu na civilný prejav ostala už len všednejšia tichá struna. Medzi umelcami je takýto protiklad napokon nie až taký ojedinelý.

Nad týmto nezabudnuteľným stretnutím sa vznáša tieň smrti: spisovateľ Nikolaj Nosov nie je už medzi živými. No aj tak žije. Je

živší ako mnohí žijúci. Jeho hlas prevráva k čitateľom zo živých riadkov jeho kníh.

Nevedkove dobrodružstvá vychádzajú znova a znova v rozličných krajinách sveta. Nezarstali a nezostarli, rozosmieľajú nové a nové generácie ľudského rodu a odovzdávajú im spisovateľovo ušľachtilé poslanstvo.

Slovensko na prahu dneška

Ako sa malý národ stal veľkým

Bývajú v rozprávkach také križovatky, kde pútnika lákajú pohodlné, ba i zlatom dláždené cesty. Ale beda-prebeda tomu, kto sa po nich vyberie. K šťastiu vedie tá krivolaká, bodľachím a trním zarastená. Bývajú v rozprávkach také chvíle, kde hrdina musí dokázať odvahu a dobrotu srdca. Musí sa podeliť hoci i s tým posledným, čo má. Nezabudnúť i tej lavičke popriať „Pamodaj šťastia!“ Nezávahať pred sedemhlavým drakom. Lenže nielen v rozprávkach bývajú takéto križovatky a takéto chvíle. Sú v živote každého človeka. Ba nájdeme ich aj v osudoch celých národov. Naše Slovensko stálo na takejto križovatke rozhodnutia na sklonku leta roku 1944.

A ty mor ho!

V posledných augustových dňoch roku 1944 ľudia častejšie ako zvyčajne skláňali hlavy k rádioprijímačom a počúvali správy. Večer 29. augusta zaznel z rozhlasu hlas ministra Čatloša. Oznamoval, že nemecká armáda začala obsadzovať Slovensko a že ju treba privítať priateľsky. Päste ľudí sa zovreli v nemom hneve. 30. augusta o jedenástej hodine však z rozhlasových prijímačov zazneli iné slová. Banskobystrický vysielateľ sa odpojil od programu bratislavskej ľudáckej

vlády a oznámil svetu, že slovenský národ povstal proti nemeckým okupantom a ich domácim pomáhačom. „A ty mor ho, hoj mor ho detvo môjho rodu, kto kradmou rukou siahne na tvoju slobodu!“ — slová básne Sama Chalupku zneli do éteru a burcovali ľudí. Partizáni zišli z hôr. Obsadzovali mestá a dediny. Pomáhali revolučným národným výborom — nervovej sieti odboja i povstania — vysporiadať sa s ľudákmi a nacistami. Z malých pramienkov, ktoré sa zliali do mohutnej rieky, z nespokojnosti ľudí a ich túžby zaviesť spravodlivejší poriadok, z odporu voči nacistom i ľudáckym pánom zrazu vyrástlo mohutné, celonárodné povstanie. Jeho centrom sa stala Banská Bystrica.

V srdci Povstania

Členovia Slovenskej národnej rady i V. ilegálneho vedenia strany postupne prišli do Banskej Bystrice. To, čo mesiace SNR a komunistická strana úporne pripravovali, sa stalo skutočnosťou. Slovenská národná rada sa rozšírila a zmenila na povstaleckú vládu. Spolu s národnými výbormi ju čakali neľahké úlohy. Najprv bolo treba zorganizovať obranu pred postupujúcimi nemeckými vojskami. SNR vyhlásila mobilizáciu. Chlapi a mládenčci z miest a dedín prichádzali do kasární a nastupovali do armády, ktorá sa zmenila na Prvú československú armádu. Stovky kníh už boli napísaných o osudoch vojakov, partizánov i hrdinov bez zbrane. A ďalšie stovky ešte len vzniknú. V škole sa raz budete učiť mená desiatok hrdinov, ktorých povstanie dalo národu. A mená desiatok ďalších sa nikdy nedozvieme, pretože z ich bojových druhov neprežil nikto, aby vydal svedectvo o ich hrdinstve a sebaobetovaní.

Bránou k slobodnému svetu sa pre povstalcov stalo letisko Tri Duby. V jednom z prvých sovietskych lietadiel, ktoré na ňom pristáli, bol Karol Šmidke. Spolu s ním prilietali na pomoc povstaniu i ďalší skúsení komunisti ako Ján Šverma i osvedčení sovietski partizánski velitelia. Noc čo noc na letisku pristávali sovietske lietadlá so zbraňami, strelivom a prepotrebnými liekmi. Odvážali ranených, ktorým poľné nemocnice i lazarety na Sliachi, v Korytnici, Brusne nestačili poskytnúť pomoc. Na pomoc povstaniu presunuli na Slovensko zo Sovietskeho zväzu celú 2. československú paradesantnú brigádu. Dňa 17. septembra 1944 pristála na poľnom letisku pri Zolnej, neďaleko Zvolena prvá sovietska stíhačka La-5. Za ňou v rýchlom slede ďalšie. 1. československý stíhací pluk sa po rokoch bojov v cudzine znovu dotkol rodnej zeme. Letci sa ani ešte dobre nezvíтали, a už znovu sadali do svojich strojov. Bolo treba pomôcť na povstaleckých bojiskách. Aj ich zásluhou sa nacistom nepodarilo ovládnuť oblohu nad Slovenskom. Na pamiatku ich hrdinstva dodnes oslavujeme 17. september ako Deň československého letectva.

Vo fabrikách, odkiaľ nemeckí mocipáni ušli a ich slovenskí pomáhači sa poschovávali, sa ujali správy robotníci. Závodné výbory riadili výrobu a zavádzali nové, spravodlivejšie poriadky. Povstalecké územie nemalo zbrojovky, ale robotníci v železiarňach i pohrónskych strojárňach pracovali v predĺžených smenách a vyrábali pre povstanie. Keď niekedy pôjdete cez Zvolen, pristavte sa na chvíľku pri pamätníku — pancierovom vlaku pod starobylým hradom. Vyrobili ho takpovediac „na kolene“ robotníci tamojších železničných opravárenských dielní. Aj dedina pomáhala — potravínami, chlapmi do armády, hĺbením protitankových priekop a budovaním opevnení. Slovenská dedina pomáhala povstaniu predovšetkým v krutej zime roku 1944/45. Bez jej pomoci a tichého sebaobetovania, bez stoviek košov, čo vynášali ženy do hôr, by povstanci v horách nemohli prežiť. Všetličo sa zmenilo i v názoroch ľudí.

Povstanie ukázalo, že svet a jeho stáročné poriadky možno meniť. Komunisti, ktorých mnohí nazývali „hvezdármi“, rojkami, sa ukázali byť tí, čo najjasnejšie videli cestu. V nedeľu 17. septembra, v deň, keď pri Zolnej pristál stíhací pluk, sa do slávnostne vyzdobeného Národného domu v Banskej Bystrici schádzalo okolo 700 delegátov zastupujúcich okresy, fabriky i partizánske oddiely na oslobodenom i fašistami okupovanom území. Prišli, aby prekonali dve desaťročia trvajúci rozkol medzi robotníckymi stranami — sociálnou demokratickou a komunistami. Odvtedy už robotníkov viedla jedna jediná, silná Komunistická strana Slovenska. I Revolučné odborové hnutie, ktorého členmi sú i tvoji rodičia, sa zrodilo v dňoch SNP — 15. októbra 1944 v Podbrezovej.

Rozhodnutie na Donovaloch

Nacisti urobili všetko, aby potlačili povstanie. Nový veliteľ nemeckých vojsk na Slovensku generál Höffle sťahoval okolo povstalcov čoraz užšiu obruč. Dva mesiace sa armáda a partizáni ľahkými zbraňami bránili dobre vyzbrojenému a skúsenému wehrmachtu. Dňa 26. októbra vojenské velenie vyprázdnilo Banskú Bystricu, aby predišlo represáliám na obyvateľstve. V malej uhliarskej a drevorubačskej osade Donovaly, kde vtedy končila cesta, sa večer 27. októbra konalo posledné zasadnutie povstaleckej Slovenskej národnej rady a Vojenského velenia. Nie, Slovensko sa nevzdáva! Velitelia armády generáli Golian a Viest vydali posledný rozkaz — vojaci majú prejsť na partizánsky spôsob boja a viesť v horách ďalej zápas proti fašizmu. Slovenská národná rada rozhodla o vyslaní svojich členov do ilegality, do podzemia i na práve oslobodzované územie východného Slovenska. Povstanie nebolo porazené. Márne fašisti usporiadali na bystrickom námestí víťaznú prehliadku. Márne generál Höffle hral na organe pri slávnostnom Te Deum — ďakovnej omši, ktorú slúžil prezident a kňaz Jozef Tiso v Banskej Bystrici. Slovenské vyzname-

Partizánska zemľanka

naná, ktoré Tiso pripínal na hrud' nemeckým „hrdinom“, definitívne rozdelili slovenský národ a ľudáckych mocipánov. Národ sa na dejinnej križovatke vydal po trnistej ceste boja s fašizmom vo všetkých jeho podobách. A na tejto ceste vydržal i neľahkú zimu roku 1944/45, keď v hlbokých zasnežených lesoch viedli partizáni boj ďalej a keď slovenské dediny za svoju pomoc povstaniu líhali popolom.

Bývajú v rozprávkach také chvíle... Jedna z nich, takáto osudová, bola pred štyridsiatimi tromi rokmi, keď sa vaši starí otcovia museli rozhodnúť; vydali sa na cestu neľah-

kú, zdvihli paloš proti oblude fašizmu. Vďaka nim smel slovenský národ vstúpiť do dnešných dní s čistým štítom a sebavedomím, že si svoju slobodu pomáhal vybojovať sám. Urobili náš národ veľkým nie počtom, ale tým, že sa postavil na stranu spoločenského pokroku a spravodlivosti, či ako to prsto nazývajú staré rozprávky — dobra.

(Pokračovanie)

Píše dr. ALŽBETA SOPUŠKOVÁ
Katedra čs. dejín a archívniectva FFUK

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Rozhovor bez palety

s výtvarníkom
Ondrejom
Zimkom

volá sa ako žena — Javorová. Štetec pestujem vo farebnom fóliovníku v kvetináčoch. Sadenice na temperovú farbu treba polievať živou vodou a na olejovú terpentínom. Raz som vypestoval štetec dúhový. Rád ním maľujem pávie oká alebo víry na modrých plesách. Predstavte si, že by som obroví priniesol zodraté perá. Istotne by si pomyslel, ten Javorová, že z neho chcem urobiť Indiána.

Knihy Mladých liet ilustrujete už pek-ných pár ročkov. Pamätáte si takú, pre ktorú ste nespávali?

Pri ilustrovaní si veru nepospím. Musím strážiť nakreslené ježibaby. Keď sa mi začnú lepíť oči, popriväzujem ich nitkami o metlu. Potom mi bzučia okolo nosa ako včely a je po spánku. Najhoršie je, keď sa rozutekajú. Také letkyne sa dostanú všade. A robia neplechu. Šklbú Loktibradu za jeho okrasu, budia Šípkovú Ruženku, prevrátia a rozbijú Sklený vrch, Širokému vypijú pred nosom more, olovené halušky odnesú do zberu, prevrhnú Stolček, prestri sa, Červenej čiapočke vymenia čiapku za modrú, Dlhému skrátia prémie, za mestom postavia sídlisko z perníkových chalúpok, a tak by som mohol pokračovať ďalších päťdesiat rokov.

Okrem ilustrovania sa venujete aj karikatúre. Stalo sa vám niekedy, že sa niekto urazil?

Najurážlivejšia je sama karikatúra. Niet sa čomu čudovať, je ženského rodu. Venujem sa jej, dvorím jej, znášam z myšlienkového sveta to najoriginálnejšie. Myslite, že ma chce za muža? Kdeže! Zlutovala sa nado mnou zatúlaná ježibabka, vydala sa za mňa (tuším je to už jej piate vydanie) a teraz olejujem koliesko na fúriku, ktorý ustavične vŕzga. Alebo opravujem perníkový domček. Jednostaj preteká nejaké srdce, vody plná kuchyňa a ježibabin kocúr za svet nechce

plávať „na psa“. Ak nie je naporúdzi Janko, sedím zavretý v chlieviku, naphávam sa a každú chvíľu ukazujem ježibabe košťalik namiesto prsta. Keby ku mne zavrela Marienku, hneď by bolo veselšie.

Doma máte okrem dvoch detí aj manželku, úspešnú spisovateľku a herečku Milku Zimkovú. Nezahráte si občas všetci štyria doma divadlo?

Ale áno. Najčastejšie bábkové, keď prídu babky na návštevu. Ak neperú, nevaria alebo neupratujú, uviažeme im na ruky špagáty. Len treba dať pozor na vietor. Ten vie vystrájať. Uchmatne takú babku na špagáte, vynesie ju hore a premení na šarkana. Viete si predstaviť dedkovo zúfalstvo, keď sa mu vráti z Bratislavy namiesto milej, poslušnej, pokornej, neodvrávajúcej a usmievavej babky sedemhlavý šarkan? Také divadlo potom nestojí za to.

V tomto mesiaci oslávite okrúhle životné jubileum. Bude na vašom sviatočnom stole aj torta?

Určite. Stolček, prestri sa ju má vo svojom repertoári. Lenže pri okrúhlych výročiach bývajú torty okrúhle a tie sa ľahko odkotúľajú do doliny. Takže nebudem môcť oslavovať v Himalájach, ako som sa dohodol s priateľom Jetim, ale dolu na Žitnom ostrove. Aby redaktorky a novinári nerobili senzácie, nepríde Jeti na chlpatom býkovi, ale na sériovej škodovke prispôbenej vysokohorským prirážkam. Kysuckí vodiči a lesné žienky (preboha, len nech sa poriadne oblečú, veď v novembri je už zima!) sa chystajú priplávať dolu Váhom na plti, aj keď bude dúha piť vodu hore Váhom. Len aby ma našli. Často sa mi stáva pri prášení kobercov, že neprášim, ale lietam s barónom Prášilom.

Rozhovor pripravila
NATAŠA PAVULAKOVÁ

Prečítaš na dúšok

Keď som uvažovala, ako vám niekoľkými vetami priblížiť knihu **Strieborná ťubetejka**, povedala som si, že začnem radou, ktorá je presným opakom názvu našej rubriky: Túto knihu neprečítaj na dúšok! Prečo? Nuž preto, lebo podľa mňa by sa rozprávky nikdy nemali čítať na dúšok, najmä ak sú také neoby-

Zápisník Slniečka

Dňa 11. septembra tohto roku bola v historickom centre Bratislavy na Nálepkej ulici číslo 41 slávnostne otvorená **Bibiana** — dom, ktorý sa má stať miestom stretnutí detí s umením. V názve **Bibiana** cítiť **BIB** (Bienále ilustrácií Bratislava), okrem toho bude v tomto kultúrnom stánku sídliť **Kruh priateľov detskej knihy na Slovensku** (doteraz mal domov v Mladých letách), budú sa v ňom konať koncerty, divadlá a výstavy knižných ilustrácií, a najmä rozličné podujatia, na ktorých sa deti budú môcť prejaviť ako umelci, alebo aspoň objaviť v sebe nejaké umelecké „črevo“.

Najvyššie ocenenie — **Grand Prix** čiže **Veľkú cenu** — si z tohtoročného **Bienále ilustrácií Bratisla-**

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú **Mladé letá**, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 811 02 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26. Šéfredaktor

čajné, cudzokrajné ako tieto. Rozprávky, ktoré v knihe nájdete, pochádzajú z ďalekého **Turkménska** a takmer do začiatku nášho storočia sa uchovávali zväčša iba v ústnom podaní. Ich hrdinami sú udatní **batyrovia**, ktorí bojujú nielen proti zlým obrom devom, strigám ubyr a iným nečistým silám, aby vyslobodili nevinne väznené bytosti, či už je to matka, sestra alebo očarujúca krásavica. Bojujú aj proti ľudskej hlúposti, chamtivosti, zlomyseľnosti. Vtipné rozprávky o **figliaroch** si

va odniesol fínsky ilustrátor **Hannu Taina**. Medzi piatimi nositeľmi **Zlatých jablk BIB** sú aj dvaja ilustrátori z **Československa**: **Jiří Běhounek** a **Robert Brun**. **Odmenené ilustrácie Roberta Bruna** nájdeš v knihe **Kominár v bielom klobúku**, ktorá vyšla v **Mladých letách** roku 1985.

Výstavné priestory kníhkupectva Mladých liet na Hurbanovom námestí v Bratislave zaplnia v novembri kazašské knihy, ktoré poslalo vydavateľstvo Žalyn z Alma-Aty. Kazašské knihy prišli do Bratislavy odplatiť návštevu českým a slovenským knihám — tie boli v Alma-Aty v júni. Dúfame, že naše knižky sa malým Kazachom páčili, no určite vieme, že ich zaujala Ak chanša, čo je po kazašsky Biela kňažná. Mladé letá vydali túto knihu Márie Ďuričkovej pre kazašské deti v náklade 30 000 výtlačkov.

Nejednej rozprávke, básni či príbehu sa už stalo, že vyšli v knihe a okrem toho ich vysielal rozhlas,

Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Šliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

berú na mušku **lakomých boháčov**, **hlúpe a namyslené princezné**, **nevedomých mullov**, **zlých a lenivých ľudí**. **Osobitnú pozornosť** si zaslúži aj **jazyk rozprávok**: je **bohatý, farbistý**, **plný svojráznych prirovnaní a obrazov**. A preto vám, **chlapci a dievčatá**, radím: **čítajte si Striebornú ťubetejku pomaly**, **všímajte si nielen to**, o čom **turkménske rozprávky rozprávajú**, ale aj ako to **vyjadrujú**.

ELENA LINZBOTHOVÁ

uvádzala ich televízia alebo boli sfilmované. **Niekedy vznikla najskôr kniha**, **inokedy naopak** — možno aj tebe sa **najskôr dostali Osmijankove rozprávky do uší z rádia** a až potom do očí z knihy. **No a o tom**, ako **nadobúdajú knihy filmovú, televíznu, rozhlasovú, platňovú či kazetovú podobu**, bola reč na **seminári Detská kniha a masmédiá**, ktorý sa konal **14. októbra** v **Dome slovenských spisovateľov** v **Budmericiach**. Na **seminári** sa **stretli spisovatelia, literárni kritici, psychológovia, dramaturgovia a režiséri z rozhlasu, televízie, filmu, divadiel**.

V tohtoročnej produkcii **Mladých liet** je **viacero kníh**, ktoré **vychádzajú k 70. výročiu VOSR**. **Výberáme z nich tri**: **1. Slniečko nám zostane** — **poézia zo všetkých zväzových republík ZSSR**. **2. Detstvo od Maxima Gorkého**. **3. Prebudený hlas** — **zborník poviedok bieloruských a slovenských autorov o dnešnej mládeži**.

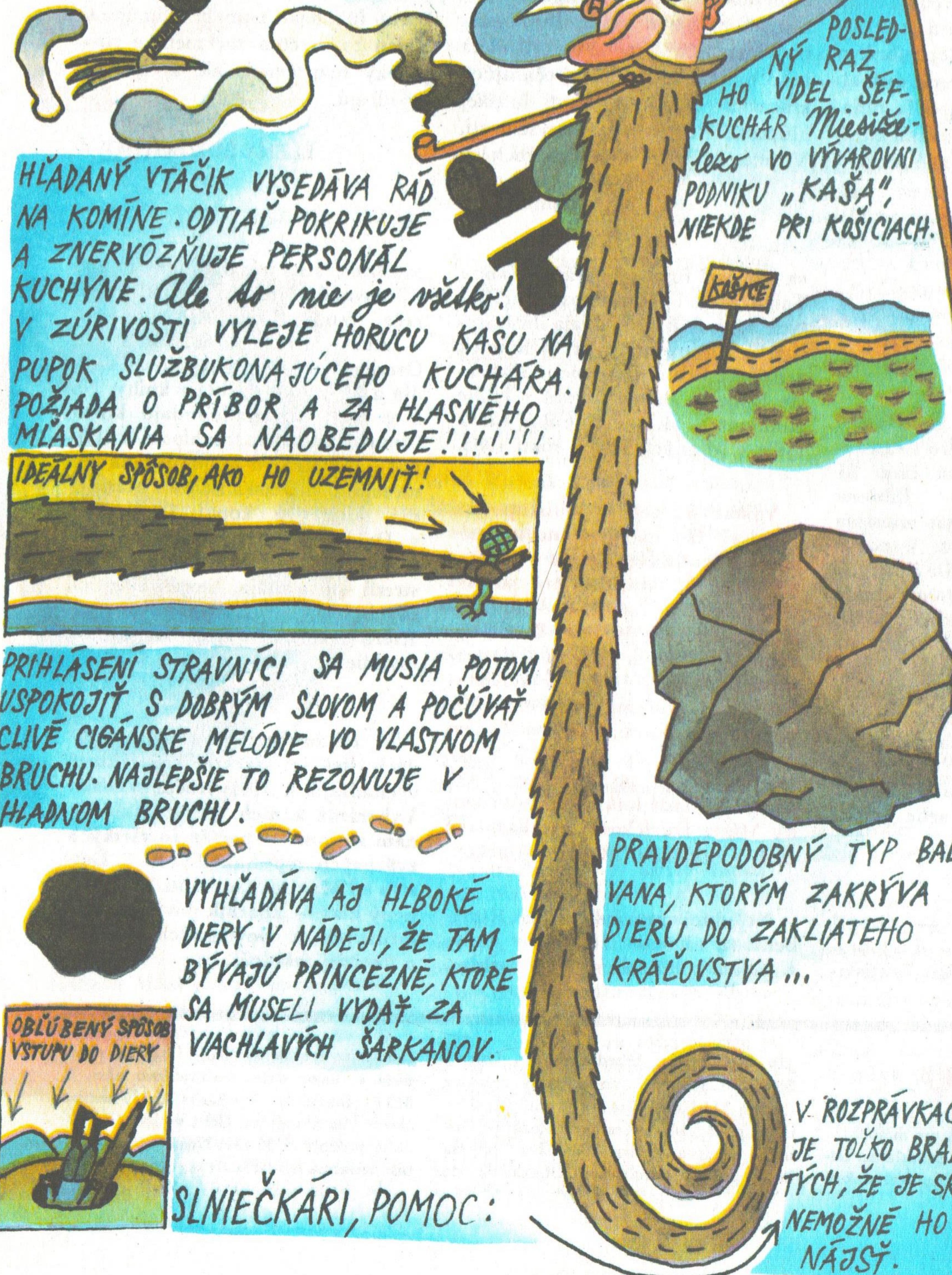
zahraničia vybavuje **PNS** — **Ústredná expedícia a dovoz tlače**, **Gottwaldovo nám. 6**, **813 81 Bratislava**. **Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta**. **Cena výtlačku 3 Kčs**, **ročné predplatné 30 Kčs**. **Neobjednané rukopisy redakcia nevracia**.

Narodili ste sa na Kysuciach v dedinke Turzovka. Mladí autori sa v nej každoročne stretávajú, aby sa dozvedeli výsledky literárnych súťaží. Neláka vás niekedy zahodiť štetec a zobrať do ruky pero?

To by mi priateľ obor dal! Jemu totiž nosím zodraté štetce. Musia byť bez jedinej srsti. Používa ich ako špáradlá. Je to chlap ako hora, ale

KRIMINALNA
ROZPRÁVKOVA
R KU
PATRA
VSTREDA

Urýchlene hľadáme bytosť, ktorá sa maskuje veľikánskou bradou. Na fotografii v rozprávkovom príkaze je ako holobriadok.

HĽADANÝ VTÁČIK VYSEDÁVA RÁD NA KOMÍNE. ODTIAĽ POKRIKUJE A ZNERVOŽŇUJE PERSONÁL KUCHYNE. Ale ak nie je väčší! V ZÚRIVOSTI VYLEJE HORÚCU KAŠU NA PUPOK SLUŽBUKONAJÚCEHO KUCHÁRA. POŽIADA O PRÍBOR A ZA HLASNEHO MLASKANIA SA NAOBEDUJE!!!!!!

IDEÁLNY SPÔSOB, AKO HO UZEMNIŤ!

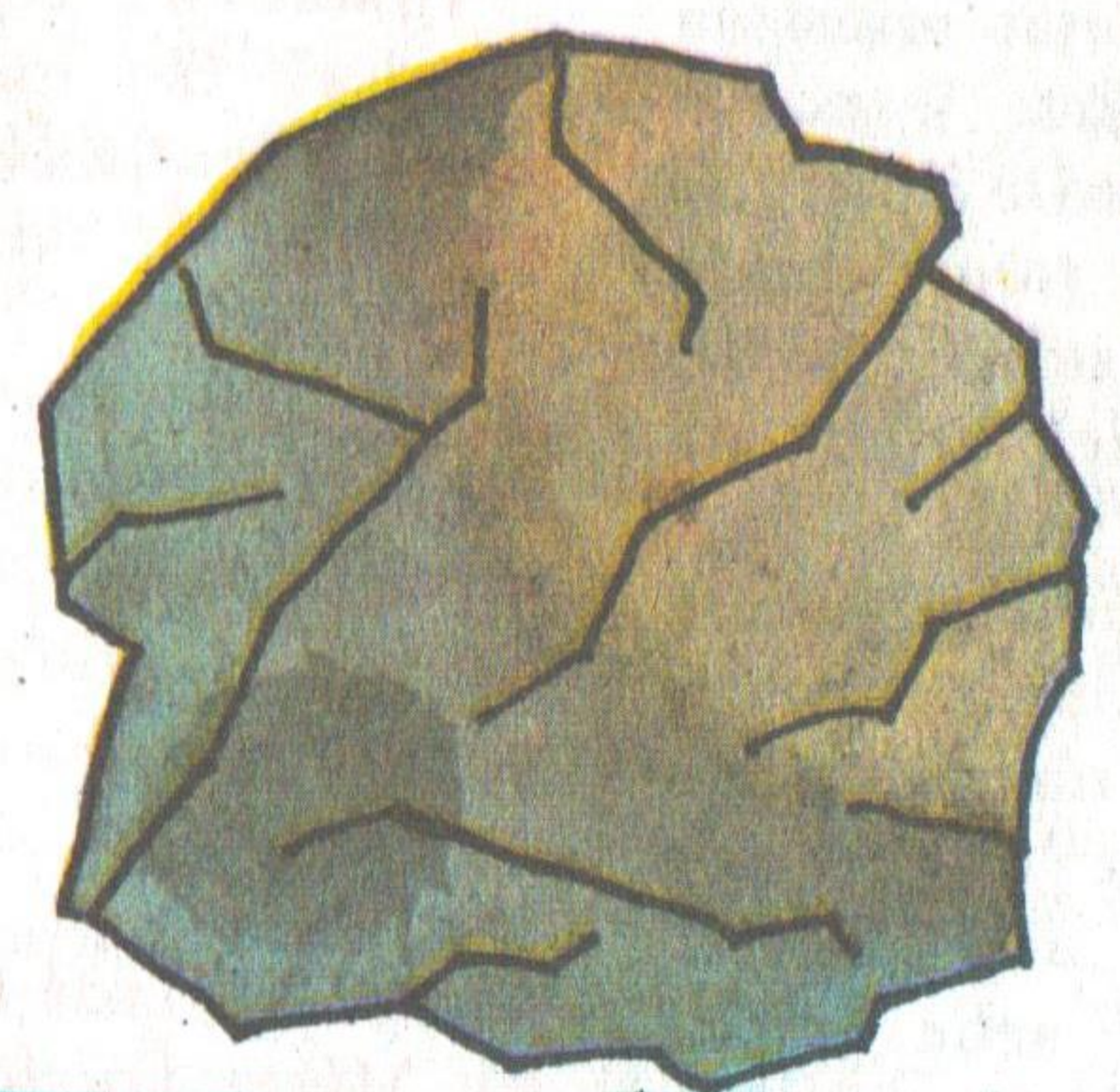
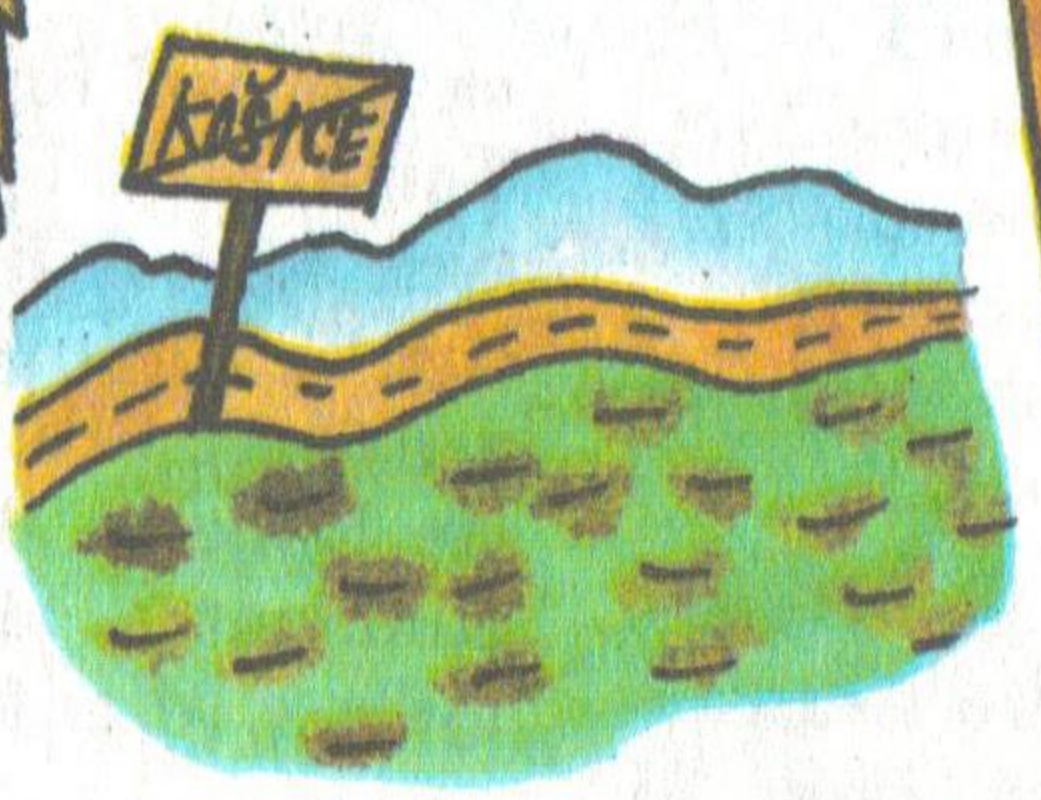
PRIHLÁSENÍ STRAVNÍCI SA MUSIA POTOM USPOKOJIŤ S DOBRÝM SLOVOM A POČÚVAŤ CLIVÉ CIGÁNSKE MELÓDIE VO VLASTNOM BRUCHU. NAJLEPŠIE TO REZONUJE V HĽADNOM BRUCHU.

VYHLÁDÁVA AJ HLBOKÉ DIERY V NÁDEJI, ŽE TAM BÝVAJÚ PRINCEZNE, KTORÉ SA MUSELI VYDAŤ ZA VIACHLAVÝCH ŠARKANOV.

SLNIEČKÁRI, POMOC:

POSLEDNÝ RAZ HO VIDEL ŠÉF-KUCHÁR Miesičko-leser vo VÝVAROVNI PODNIKU "KAŠA", NIEKDE PRI KOŠICIACH.

PRAVDEPODOBNÝ TYP BALVANA, KTORÝM ZAKRÝVA DIERU DO ZAKLIATEHO KRÁĽOVSTVA ...

V ROZPRÁVKACH JE TOĽKO BRADATÝCH, ŽE JE SKORO NEMOŽNÉ HO NÁJSŤ.

KEĎ JE SÝTY, NEVERÍ ANI HĽADNÉMU.

JEDINÝ RAZ SA PODARIL OPRICVIKNUŤ HO V KLADE. Z MIESTA ČINU UŠIEL. ZANECHAL TAM UŽ SPOMÍNAVÚ BRADU, KTORÚ SME PODAROVALI MIESTNEMU MALIAROV. OD TOHO ČASU PRESTAL MALOVAŤ A VENUJE SA NOSENIU BRADY.

R KU
KONIEC